

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Bir Filozofun Dizeleri

JEAN-MARIE
GUYAU

Fransızca Aslından Çeviren:
GÜLAY OKTAR

akadēm

JEAN-MARIE GUYAU

Bir Filozofun Dizeleri

Kitabın Özgün Adı:

Vers d'un philosophe (1881)

© Akademim Yayınları

Sertifika No: 65665

Dizi Bilgisi

Akademim-12 | Edebiyat-04 | Şiir-03

1. Basım: Mayıs 2023

ISBN: 978-605-71810-5-3

Yazar: Jean-Marie Guyau

Fransızca Aslından Çeviren: Gülay Oktar

Editör: Değer Cengiz, Sera Cengiz

Yayıma Hazırlayan ve Redaktör: Talha Dereci

Son Okuma: Gazi Tuğrul Ertuğrul

Dizi Kapak Tasarımı: Esen Karol

Kapak Resmi: Karaçam, Anonim

Sayfa Tasarımı: Turgut Üneli

Basım ve Cilt: Meteksan Matbaacılık

Beytepe Köy Yolu, No: 3, PK: 06800,

Bilkent, Çankaya/ Ankara | O (312) 266 44 10

Sertifika No: 46519

AKADEMİM YAYINLARI

İsmetpaşa Mh., Demircioğlu Cd., No: 1/8,

PK: 17900. Merkez / Çanakkale

akademimkitapligi.com | bilgi@akademimkitapligi.com

+90 (551) 997 26 70 | @AkademimKitap

Eserin bütünüyle ya da kısmen fotokopisinin çekilmesi,
mekanik ya da elektronik araçlarla çoğaltılması,
kopyalanarak internette ya da herhangi bir veri saklama
cihazında bulundurulması, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri
Kanunu'nun hükümlerine aykırıdır ve hak sahiplerinin
maddi ve manevi haklarının çiğnenmesi anlamına
geldiği için suç oluşturmaktadır.

Bir Filozofun Dizeleri

JEAN-MARIE
GUYAU

Fransızca Aslından Çeviren:
GÜLAY OKTAR

JEAN-MARIE GUYAU

Fransız filozof ve şair. Epikouros, Epiktetos, Platon, Immanuel Kant, Herbert Spencer ve Alfred Fouillée'nin felsefelerinden ve Pierre Corneille, Victor Hugo ve Alfred de Musset'nin şiir ve edebiyatından ilham aldı. Henüz on yedi yaşındayken lisans derecesini tamamladı ve Epiktetos'un *Enkheiridion*'u tercüme etti. On dokuz yaşında ödüllü bir "Mémoire" yayımladı ve kendisine felsefe kürsüsü kuruldu. Ancak akciğer hastalığı nedeniyle kariyeri kısa sürdü ve otuz dört yaşında ölene kadar, kalan yıllarını Güney Fransa'da felsefi çalışmalarda bulunup şiir yazarak geçirdi. Çalışmaları modern felsefeye, özellikle de ahlak felsefesine odaklanmıştır. Bir Epikourosçu ve Stoacı olarak İngiliz faydacılığını ve onun savunucuları Jeremy Bentham ve John Stuart Mill'i kritik etmiş, ödevlere, yaptırımlara ya da yükümlülöklere dayanmayan bir ahlak teorisi inşa etmeye çalışmıştır. Fouillée, Guyau'nun felsefesinin özünü tek bir soru ile ifade etmeye çalışmıştır: "İyiye dair Platoncu ve Hıristiyan fikirler ile Kantçı kategorik zorunluluk düşüncesi, deneysel psikolojinin çözümlemeleri ve evrimin değişmez yasaları ile nasıl uzlaşır?" Guyau, şiirlerinde de felsefesinden beslenmiştir. Kant'ın çıkarsız estetik yargısına meydan okuyarak, şiirsel düşüncenin; zihnin duyusal, entelektüel ve ahlaki olmak üzere tüm katmanlarını harekete geçirdiğini savunan Guyau'ya göre şiir; insan deneyiminin ayrılmaz bir parçası, toplumun fertleri arasında bir tür duygudaşlık yaratan sosyal bir bağdaştırıcı ve salt hazzın sınırlarını aşarak insan deneyimini yücelten yaratıcı hayal gücünün bir ifadesidir. Guyau'nun çalışmalarından bazıları şunlardır: *Essai sur la morale littéraire; Mémoire sur la morale utilitaire depuis Epicure jusqu'à l'école anglaise; Première année de lecture courante; Morale d'Epicure; Morale anglaise contemporaine; Vers d'un philosophe; Problèmes de l'esthétique contemporaine; Esquisse d'une morale sans obligation ni sanction; Irréligion de l'avenir; Education et Héredite: Etude sociologique.*

İÇİNDEKİLER

Önsöz/9

BİR FİLOZOFUN DİZELERİ

Merhaba Apollon/15

BİRİNCİ KİTAP

DÜŞÜNCE

Ardına Düşme Yolculuğu/21

Bereketli Düş/23

Kahkaha/28

Düşünce/30

Düşünce ve Tabiat/32

Karaçam/34

ŞEYLERİN ÇILGINLIĞI

Gün Batımı/37

Dayanışma/38

Tatlı Ölüm/41

Kayan Yıldızlar/43

Filozofun Vazifesi/46

Hamlet'in Meselesi/47

İnanç Anları/49

Şüphenin Vazifesi/51

Soru/53

Zaman/54

İKİNCİ KİTAP

AŞK

- Aşk ve Zerre/61
Roquebrune Efsanesi/62
Ateşin Yansımasında/64
Çocuk Ronda/66
Yakın ve Uzak/67
Gezinti/69
İki Aşığın Gümnüş Yılı İçin/71
Yıldızların Doğuşu/72
Şiir ve Gerçek/73
Suretler ve Ruhlar/75
Yine Ateşin Yansımasında/78
Kırık Kanat/80

ÜÇÜNCÜ KİTAP

SANAT

- Sanat ve Dünya/83
Ninni/85
Michelangelo'nun Grupları Üzerine/86
Fréjus Arenaları/90
Şairin Kederi/91
Dün Akşamki Dizelerim/93

DÖRDÜNCÜ KİTAP
DOĞA VE İNSANLIK

Genitrix Hominumque Deumque/	97
Evrensel Kavga/	100
Doğu'ya Doğru Yolda/	102
Provence'da/	103
Akdeniz/	104
Auvergne Manzarası/	108
Ay Işığı/	109
Bileyici/	111
Bir Maden Ocağında/	113
Savaş/	114
Burunsalık/	116
Minnet/	118
Dinlerin Menşei/	119
Kaynak/	120
Şatafat/	121
Spinoza/	124
Hayali Tahlil/	125
Sabır Otu – Sarı Sabır/	129

ÖNSÖZ

İki ekol vardır şiirde: biri düşüncenin gerçekliğinin, hislerin samimiyetinin, ifadenin doğallığının ve kusursuz sadakatının peşine düşer, ki bunlar da bir yazar yerine “bir insan bulma”mızı sağlar. Bu ekol için, gerçekten düşünülmüş ve hissedilmiş bir fikir ve bir duygu olmadan şiirin varlığı mümkün değildir. Diğer için, tam tersine, özün gerçekliği ve fikirlerin değeri şiirde ikincil şeylerdir: kurgularının parlak kumaşının ne felsefeyle ne de bilimle ortak bir yanı vardır; bu bir hayal gücü ve üslup oyunudur, kimsenin, özellikle de şairin aldanmaması gereken baştan çıkarıcı bir yalandır. Tiyatroda aktör, seyirci üzerinde gerçeklik algısı yaratmak için sesini yükseltmeye, jestlerini abartmaya ve duygularının ifadesinde her zaman biraz aşırıya kaçmaya mecbur değil midir? Taklidin sanatın olmazsa olmaz koşulu olduğuna inananlar için durum budur: şairin kendi yüreğinin virtüözü olmasını isterler.

Biz kendi adımıza, sanattan adeta tüm ciddiyetini alıp götüren bu ikinci teoriyi kabul edemeyiz. Aksine, şiirin bilim karşısındaki konumunu korumasının tek yolunun, tıpkı bilimde olduğu gibi, gerçeği aramak olduğunu düşünüyoruz; ama başka bir biçim altında ve başka seslerle. “Şiir çoklukla tarihten daha gerçektir” demekte bir haklılık payı varsa eğer, şiir, zaman zaman felsefenin kendisinden daha felsefi de olamaz mı?

Birileri felsefenin ve modern bilimin soyut kavramlarının nazım dili için yapılmadığını ileri sürerek itiraz edecektir bize. Mademki felsefe varoluşumuza ve kaderimize dair meseleleri ortaya koyuyor, dünyadaki en somut olana, tutku yaratmaya en elverişli olana da bazı yönlerden

dokunur, cevabını vereceğiz onlara. Felsefe, günümüzde,* eskiden şiirin en büyük kaynaklarından biri olan dinin yerini alma eğilimindedir. Felsefi dil, ancak didaktik ve teknik hâle dönüştüğünde şiirin erişebileceği yerden uzaklaşır ama o zaman da kazandığından fazlasını kaybeder belki: En derin anlam çoklukla en basit kelimelere aittir ve şair, onları bir nesir yazarı gibi kullanabilir. Felsefi düşünce duyguyu dışarıda bırakmak yerine onu daima sarmalar; insanın kaderine dair büyük sorunlar söz konusu olduğunda her birimizin aklımızdan çok kalbimizle düşündüğümüzü söylemek mümkündür. Felsefi düşünceye her daim eşlik eden bu tür samimi ve dışa vurulmamış duygular, bir şiir cildine hayat vermeye muktedir göründü gözümüze. Yanıldık mı? Gerçekten ve samimiyetten daha güçlü bir şey var mıdır? Yoksa tüm arzumıza rağmen ikisine de ulaşamadık mı? Buna bir tek okur karar verebilir.

Diğer sanatlarda olduğu kadar şiirde de esas ve biçim birbirinden ayrılamaz olmalıdır: Biri diğerini yansıtır ve ona can verir. İngiliz şairin dediği gibi, “Biçimi, bir hapisane değil bir beden olan biçimi yaratmak için yüce doğayı taklit edelim: Hayatta ve natürmortta” daima içeriden dışarıya gidelim.” Böylece, heyecan verici ve duygu yüklü düşüncenin en küçük ayrıntısına uyum sağlamak için, onu, özüne ihanet etmeden tam anlamıyla ifade etmek için, biçim mümkün olduğunca esnekliğe ve renkli bir ahenge sahip olmalıdır. Vezin, üslup ve deyim yerindeyse şiirsel *vurgu* meseleleri, bize özel bir ilgiyi hak ediyor gibi göründü; bu meselelerin saf gerçeklik ve saf güzellik adına, dolayısıyla da bir

* 19. yüzyılın sonları, kitabın yayımlanma tarihi 1881'dir. – Y.H.N.

** Yazar natürmort anlamına gelen sanata dönüşen hayat deyimini kullanıyor. – Ç.N.

dönemden diğerine değişen edebi modalar gibi zorlama ve keyfi geleneklerin dışında değerlendirilmeleri gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuya dair her kuram iki bakış açısıyla tartışılabilir: bilimsel bakış açısıyla, dayandığı ilkelere göre; deneysel bakış açısıyla, yarattığı sonuçlara göre. Burada bizi çok uzaklara sürükleyecek bilimsel ölçü meselelerini masaya yatıramayız. Daha sonra bu konuya özel bir çalışma yapmayı tasarlıyoruz. Bununla birlikte bazı çağdaş okullar tarafından ortaya atılan ve titizlikle incelenmeye değer bir mesele var. Çağımızın bazı şairlerine göre, kafiye şiirdeki her şeydir, şair yalnızca ona sarılmalıdır, “kafiye fikri yaratır;” ölçüye gelince, kafiyenin bir çeşit tamamlayıcısıdır. Bu da yeni özgürlüklerle az çok telafi edilen yeni köleliklerle sonuçlanır. Söz konusu yeni özgürlüklerden bahsetmek gerekirse, şair on iki heceli dizede^{*} ritmik duraklamayı ‘dizenin herhangi bir noktası’nda yapabilir.

– Aksine, gerçekten bilimsel bir teoriye göre, Fransız şiiri, her çeşit şiir gibi, her şeyden önce sayıdan, ritimden ve uyumdan ibarettir. Kafiye, bizzat ritmi belirtmek için vazgeçilmez olsa da ikincil unsurdur ve değerini ritimden alır. Şüphe yok ki kafiyesiz şiir kendi kendine yetmez ama yine de bir şiirdir ve ahengi hissedilir; nesrin orta yerinde, üstü kapalı bir şarkı gibi dikkat çeker. Tersine, uyumdan ve düzenli bir ritimden yoksun hâlde yan yana dizilen kelimeler, tıpkı günümüzde öne sürülen kimi şiirler gibi, yeterli hatta zengin bir kafiyenin periyodik olarak tekrarına rağmen, nesirdir. İşte, her biri Alfred de Musset’nin şiirlerinden alınmış birkaç kafiyesiz dize:

Bağlı kalmak isterdim kadim bilgeliğe,

Kim o mütevazı Epikouros’tan

[bir yarı tanrı yarattı ki?

Yapamam: kendime rağmen sonsuzluk

[işkence ediyor bana;

* *Alexandrin*, Fransız şiirinde on iki heceli dize. – Ç.N.

Endişeden ve umuttan azade
[düşünemeyeceğim bunu:
Bir büyük umut geçti dünyayı
[baştan başa
Bize rağmen göğe kaldırmalı bakışları.

Oldukça zayıflamış olmasına rağmen, bu dizelerin ahengi, kuşkusuz, varlığını sürdürmektedir.

Şimdi de düzenli duraktan yoksun, az çok bugün edebiyata dahil edilmeye çalışılan biçimde kafiye dizeleri hayal edelim:

Güçsüz kalbim gençlikle dolu olduğu
[müddetçe,
Başaramaz hayallerine elveda demeyi,
Bağlı kalmak isterdim kadim bilgeliğe,
Kim o mütevazı Epikouros'tan
[bir yarı tanrı yarattı ki?

Tüm ahenk ve ölçü yok olmuş hâlde. Kafiye, kulağa hoş gelecek yerde, düz yazıda olduğu gibi kulağı tırmalıyor. Bu basit örneğe bakarak, şimdiden bir sonuca varabiliriz: Ölçü ve on iki heceli dize için durağın olduğu noktada, cenin hâlde de olsa şiir vardır. Kafiye şiiri yaratmaz, sadece tamamlar ve kulak, kafiye-den çok, ölçü ister. — İşte, şiir ve şiirin bilimle ilişkisi üzerine özel bir çalışmada, bize göre önemli diğer noktalarla birlikte, daha çok ışık tutmayı umduğumuz noktalar bunlar.¹

1. Daha fazlası için bakınız: *Les problèmes de l'esthétique contemporaine* [Çağdaş Estetiğin Sorunları] ve *L'Art: Au point de vue sociologique* [Sanat: Sosyolojik Bir Perspektif] başlıklı çalışmalar.

Bir Filozofun Dizeleri

MERHABA APOLLON

Uçsuz bucaksız geniş yolları terk edip aniden,
Telaşlı ve kırgın yüreğinle seni
Bir dizeye hapseden
Bu tuhaf heves de nedir ey düşüncem?

Nedendir her kelimedede ahengin peşine düşmem?
Bilmiyorum hangi sesler okşar gibi
Şarkı söyleyen kalbimde
Ve kulağıma dolan bu tatlı sözlerle.

Başımı döndüren bu ahenk, ayak bağı bir yandan da
Ne özgür hissediyorum kendimi eskisi gibi
[ne de gururlu
– Sürgün Apollon, ormanların damarlarında
Çıplak ayak ve tutsak yürüyordu;

Bakışlarını öfkeli Olimpos'a doğru kaldırmış
Issız kırsalda, yaz güneşinin altında
Şarkı söylüyor ve ilerliyordu
Kaçışırken vahşi sürüler yeşil otlar ardında.

Ve o, sonsuz aydınlıkla yıkanmış alnıyla,
Onların toprağa bıraktığı izleri takibe mecburdu;
Her bir adımında,
Uçmaktan alıkoyduğu kanatlarını topluyordu:

Böyle ilerler işte, vahşi dizelerin tutsağı şair de.
Kimi vakit bulanık görür gözleri,
Kanadıyla kafesini döven yaralı bir kuş misali
Duyar nefesini kesecekmiş gibi hızla çarpan
[yüreğini.

Yazık! ellerinde tutmuyor artık sazını.
Bir şeylerin rüzgârıyla titreşen ve ne boşa vuruşlarını
Ne de çiçeğe duran şarkılarını
Zapt edebilen bu yürektir bundan böyle sazi.

Artık ait değil kendi kendine,
Şarkı söylüyor, ağlıyor, gülüyor
Ağlamasının da önüne geçemiyor gülmesinin de
Yerinde durmayan evren, taşkın ruhunda
[baştan başa çınlıyor.

Dingindir, yoktur böyle huzursuzlukları alim olanın
Gücünden habersiz şiirin, bu büyük sihirbazın
Hüküm sürer uysal zihninde
Ve odur kalbinin efendisi de.

Bir tek aklı titreşir dünyanın anlaşılmaz
[gürültüsünden,
İzin verir her ışık huzmesinin girmesine
[o soğuk gözlerinden.
Şarkı söylemeyi bilmese de en azından özgürdür
[ve neşeli,
Yoktur uğruna ağlayacak bir şeyi.

Ey dingin özgürlük, ey alim olanın sükûneti,
Kaybettim ve bazen özlemle arıyorum sizi
Ökseye tutulmuş o kanatlı varlığım
Hani Juliette'in bahsettiği.

Puslu ve tatlı bir heyecanın istilasında ruhum;
Kalbinin kapısının açıldığını hisseden
Ve onu bağlayan zinciri görünce birden,
Yarınından korkan bir aşığa benziyorum.

Bu endişe neden? Neden en büyük nimet sayılsın ki
Hiçbir bağı olmamak dünyada?
Bense daha özgür hissederim kendimi,
Sevdiğim ve aşkıma yanıt veren bir kalbin
[yanında.

Ey Şiir, daha mı az özgür olurum seninle,
Eğer sonsuza dek bırakırsam kendimi kollarına?
– Tek bir şey benzer sendeki o tatlı ahenge:
Sanırım aşktır onun adı da.

BİRİNCİ KİTAP
DÜŞÜNCE

ARDINA DÜŞME YOLCULUĞU

Yolculuklar hayal ederdim daha çocukken ben,
Parıltılı seferler, denizler ötesine uzanan.
Havadaki sisin içinde, okyanus üzerinde yüzen
Güzel kıyılar geçerdi hülyalı bakışlarımın altından.

Yürümek isterdim, çalışmak, avuç dolusu saçmak
[hayatımı,
Mücadele etmekten, acı çekmekten mutlu hâlde
Kalbimde hissederken kanımın hızla aktığını
Akla sığmayan cesaretimi harcamak cömertçe.

Ve işte böyle günün birinde,
Bir vakit rüyalarımın kanadında ulaştığım
O hayal meyal kıyılarından yabancı bir diyarın
Daha güzel ve uzak bir ufuk açıldı
[gözümün önünde.

Gördüğümü sanıyordum hakikatin
[uzakta parıldadığını
Ve sonsuz bir umutla kalbimde
Gecenin karanlığında izlemek
[için onun kutsal ışığını
Veda ettim insana has tüm düşüncelere.

Uzun süre yürüdüm: Bir sonsuz vaat,
[berrak göğün ortasında,
Durmaksızın gülümsüyordu bana
Gidiyordum: Gençliğim soluyordu alnımda
Bazen başım, ateşler içinde düşüyordu
[ellerimin arasına.

Ama umudum da büyüyordu acıyla birlikte,
Diyordum ki: 'Hak etmektir acı çekmek'
Ve acıyı korkusuzca davet ediyordum
[tükenmiş bedenime:
Sana layık olmak istiyordum ey gerçek!

Günler geçti. Yaşadım rüyamın içinde.
Başta bana gülen ufuk, ışığını yitirdi
Artık o coşku, o başkaldırtan iman yok bende
Yorgunum; kalbimdeki umut bile solup gitti.

Bana ne kaldı peki? Koparılmış bir dal parçası mı,
Gözümün cezbine kapıldığı
Düşüncemin geçmiş günlere dair bir parıltı
[keşfettiği
Bir çiçek mi getirdim geçtiğim yerlerden,
[söyle hadi!

Hayır, yok ruhun dinlenebileceği emin bir liman
Büyük gökler korudu kutsal sessizliklerini
– Ama hissettim bir şeyin karanlık sonsuzluktan
Yara açarak coşkun kalbime girdiğini.

BEREKETLİ DÜŞ

*Pisa,
Mucizeler Meydanı.*

Uzaktan gördüm küçük kızı;
Mutluluktan pembeleşmişti yanakları
Şefkatle kollarının arasında tuttuğu bir şeyi
Sallıyordu bir anne edasıyla.
Ona yumuşacık dokunuyordu eli,
Eğilmiş, tamamen dalmışken sessiz oyununa
Hiçbir şey görmüyordu gözü: Seslendim ama
Çağrım çıkarmadı onu annelik pozundan.
Çok ciddi bir edayla baktı bana,
Önlüğünü çözdü belinin etrafından
Ve gözlerinde sevgiyle sardı hazinesini.
Neydi o? Küçük kardeşi mi?
Kedisi ya da oyuncak bebeği midir dersiniz?
Heyhat! Pahalıdır bir bebek, çocuksa meteliksiz.
Göğsüne bastırıldığını gördüğüm o şey, dalgınca,
Düşünceli ve kaybolmuşken çocukça rüyasında
Bakışlarıyla ve elleriyle okşadığı,
Zavallı, biçimsiz bir ağaç parçasıydı:
Tabiatı dönüştüren şefkatli bakışlarında
İleride dizlerinde taşıyacağı
O sevgili varlığı taklit ediyordu.
“Uyuyor” diyordu kendi kendine
Ve çocuğun içinde
Müstakbel bir kadın uyanıyordu.

Ey düşünürler, hangimiz
Çirkin ama yine de çok sevilen bir rüyayı
Coşkun ruhunda usul usul sallamadı,
Safiyane bir hayali göğsünde ısıtmadı ki?
Düşlerin bereketlisi, düşlerin kutsalı
Büyük umutların, sonsuz çabaların anası,
Gel, yeniden can verirken, aldat insan kalbini!
Yerleş içimize, nefes ol tükenen gücümüze:

Hayal kırıklığının her adımımızı takip ettiği
[yeryüzünde

Ne çok dileriz yardımını.

Sensin güler yüzlü gösteren kavgaları
Ve bizim için fedakârlıkları tatlı kılan;

Bilmezdik sen olmasan,

Hangi sessizlik hüküm sürer kalbimizde

Hangi alev aniden söner içimizde

Ve ruhumuz görür mü

Bütün tanrıların düşüp öldüğünü?

Yorulduğun vakit mücadeleden

Ve tökezlediğinde iraden

Bilirsin, o iradeyi gökleri göstererek ayağa kaldırmayı

Ve onu kanadının götürdüğü yere kolayca taşımayı.

Sende beden bulur umut da

Üzerimize konan ve hiçbir zaman bizde kalmayan

Kırlangıç gibi, hep geri dönmeyi bilen o şen

[arzu da.

Beklenmedik tanrısallık, kutsanmış rüya

Kaçma benden, bir ışık demeti gibi fışkıran umuttan,

Hayatımdan uzağa at yanlış düşünceyi.

Yanılmaya son vermek, artık yaşamamak demek

[aslında:

Bir şeyi yapabilmek için, yapabileceğinden fazlasını

[istemeli,

Kendini kandırmalı ve erişemeyeceğinin peşine

[düşmeli

Almak için yolun üzerine tesadüfen bırakılmış

[başka bir şeyi.

Bir adım atmak için, yüz adım atmayı arzulamalı.

Başarısızlık vasattır ve oyunun baki kuralı.

Bu akşam belki de yazmazdım bu dizeleri bu kağıda

Bilseydim koca kâinatta küçücük bir yer

[işgal edeceklerini

Ve aşkla döktüğüm fikirlerin bu satırlara

Başkasının duygusuz kalbinde filizlenemeyeceğini.

Çalışıyorum yine de karalıyorum bu defteri

Kimdir tesis eden gücümü ve cesaretimi

Ve hangi uzak umuttur gözlerimin önünde parıldayan?
 Eğer bir bilge geçseydi şu an yanımdan,
 Benim dün, oyuncağını hayal içinde
 [göğsünde sallayan
 O kız çocuğuna güldüğüm gibi gülerdi bana.

Tıpkı o kız çocuğuna olduğu gibi,
 Bilmediğim bir içgüdü ele geçiriyor beni.
 Tabiat kılık değiştiriyor saf bakışlarımda.
 İçime düşen her şey kırılıyor orada,
 Aniden biçimini yitiriyor ne varsa
 [gözümün gördüğü.

Yüreğimin derinliği kilise kubbelerine benzer
 En ufak gürültünün muazzam bir sese dönüştüğü.
 Yanılgı dört yanıma sarar, çevreler:
 İstemek yanılsamadır! Yanılsamadır sevmek de!
 Hiçbir şeyin yok mutlak doğruluğu:
 Bir nesneye ısrarla bakmak bile
 Büyütür ve değiştirir onu.
 Bakmak, iyi görmemektir bir yandan
 Her şeyi görmeyi bırakmaktır, en azından:
 İnsan ışığı bir noktaya doğrulttuğunda,
 Görünmez kılarak ihanet eder diğer noktalara.
 Kilit altında yaşıyoruz dar çemberlerimizde,
 Her şey o çemberden ibaretmiş gibi, mutluyuz orada:
 Sanıyoruz ki, gök de biter ufukumuzun son bulduğu
 [yerde.

Bir saman çöpünü kımıldatan biri,
 Yerinden oynatacağını zannediyor yerküreyi.
 Eğer insanlar arasında bolca samimiyet varsa
 Eğer her dava kendine kahramanlar bulmuşsa
 Eğer her insan, ruhunda doğan bir kıymetli
 [fikir uğruna

Durmaksızın çalışıyorsa bu dünyada
 Sebebi değiştirmektir o fikrin suretini:
 İnsan yanılgıda bulur saadetini;
 Yanılgıyla pişirir, yeniden genç kılar kuvvetini.
 Uğruna harcanan çaba artırır bir gayenin kıymetini:
 Ulaşmanın bedeli ne kadar yüksekse,
 O denli saygı duyarız bir gayeye.

Ruhumuzdan veririz sevdiklerimize
 Ve mutlu kalbimizin bu parçası ki
 Bağlanarak, arzu edilmeye değer kılar her şeyi.
 Duygularımızla yeni baştan yaratırız dünyayı,
 Kendi nefesimizi ödünç veririz eşyalara,
 Niteliklerimizle bezeriz duygudan yoksun doğayı.
 İşte hayat böyle mümkün olur dünyada;
 Eğer bir gün dünya peçesini kaldırırsaydı,
 Kendini olduğu hâliyle görmekten korkardı,
 İnsanların bakışlarında görmek isterdi yansımasını,
 Ve hayallerimizle örtmek çıplaklığını:
 İdeal denen şey şu üzerinde yaşadığımız dünyada
 Hakiki olandan daha bereketli ve güzel değil mi
 [aslında?

Fikre ulaşmak ve onu kendinin kılmak için
 Boşa çabalar gerçek ve eziyet eder kendine;
 Saf bir inançla, peşine düşer fikrin,
 Ve fikir, o ebedi kaçak, gözünün önünde
 Firar eder, döne döne kaybolup gider gökyüzünde.

Başarısızlıktır aslında her ilerleme,
 Ama işe yarar başarısızlık bile;
 Hatanın kışkırttığı insan gelişi güzel çabalar,
 Sonunda da yarar sağlar
 Onu hayal kırıklığına uğratandan
 Hayallerimizdir hakikati yaratan.
 Tüm insanlar tek tek bir rüyanın oyuncağıdır oysa,
 Ve günün birinde birdenbire gerçeğe döner bu rüya;
 Bitiremediğim iş biter bir gün, ben orada olmasam da.
 Yorgun bedenim tükenmiş hâlde düştüğü anda
 Doğumunu boş yere beklediğim güneş yükselir
 [ufukta.

Ama tam da o dakikada, uzakta, doğuda,
 Keşfeder bir başka adam, kalbinde heyecan,
 Benimkini soldurup ışığını örten yeni bir şafağı.
 Güneşlerimiz ufukta ölür birbirinin ardından:
 Bir tek tan vakti parlamıştır ışıkları.
 Ama ne önemi var ki? Ey devinen ışık, sen,
 Güç veriyorsun bize sunarak aydınlığını!
 Eğer tan vaktin yorgun düşmediyse kaçarken bizden,

Eğer yolumuzdan çekilip yer değiştirmekse maksadı,
Yorulmak nedir bilmeyen verimli tabiatı
Umudu olur gerçekleşmeyecek bir düşe
[tutkun insanın;
Büyüklüğünü yaratan da budur solgun toprağımızın,
Öfkeli göklerde tesadüfen sönen o yuvarlağın,
Orasıdır umut edilen tek köşesi dünyanın.

KAHKAHA

Nice.

Bir bahçe, adeta bir koru, tırmanıyordu tepenin
[yamaçlarını
Bir zamanlar yükselirdi orada, eski şatonun
[duvarları.
Bir tarafta bahçe, mezarlık diğer tarafta
Tek bir duvar vardı aralarında
Ve aynı ışık parlatırdı korunun tedirgin
[yapraklarını,
Ölülerin beyaz mermer taşlarını ve dimdik duran
[haçları.

Gözlerim yapraklara dalmış yürüyordum
[amaçsızca
Soluyarak ilkbaharı; iki yanı ağaçlıklı yolda
Bir kadın yürüyordu önümde, ağırdı adımları,
Neden bilmem, biraz titrek basıyordu ayakları,
Arkasından, epey uzaktan görüyordum onu.
Aniden, bir titremedir aldı vücudunu:
Gülüyordu sanki, -kuru, asabi bir kahkaha.
Hayret içinde, hızlandım gölgeli yolda.
Sertçe, kesik kesik gülmeye devam ediyordu;
Onun gibi neşeliydi sanki her şey, nağmeler
[dökülüyordu
Dik uzun servilerden, harnup ağaçlarından.
Gülerken yüzüne bir peçe yapıyordu
[parmaklarından.

Yaklaşıp da nemli parmaklarının arasından
Süzülen gözyaşlarını gördüğüm an, anladım,
Sonsuz bir kahkaha değil, bir hıçkırıktı bu...
Çünkü güzelim bahçenin derinlerinde
[dolaşan kadın,
Mezarlıktan çıkıyordu.

Bir gözyaşı titreyen,
Bir hıçkırık, uzaktan kulağa bir kahkaha gibi gelen,
Başka hiçbir şeye benzemeyen, –işte, acının sureti!
Bundan ibaret, insanın kırık bir kalbe dair
[tek görebileceği!
İnsana ait bir ıstırabın sonsuzluğunu
Kederli bir günde ortaya koyan kaçamak
[bir işaretir bu.

En tatlı hazlar da en acı kayıplar da
Kayıtsız bir esintinin boşluğa dağıttığı
Aynı ruhsal sarsıntıyla ifade bulur insanda:
Havada patlar sevinç ya da ıstırap çılgınlıkları,
Silinir ve anlaşılmadan kaybolup giderler evrende.

Kadın kaybolurken yeşil harnup ağaçlarının
[gölgesinde,
Hâlâ ağlıyordu. Kalbine sıkışmış bu capcanlı acı,
Korkuyla dolduruyordu varlığını.
Anlıyordum, sonsuza dek yalnız
[oysa birbirine komşu
İnsan kalplerinin, ne denli sağır olduğunu.

Kimse anlamıyordu kadını, –ben bile hatta...
Onu gölgeler içinde kaybolurken gördüğümde
[uzakta,
Kendimi öyle yalnız, öyle kayıp hissettim ki
[gökler altında,
Bu defa da benim gözlerim doldu yaşlarla.

DÜŞÜNCE

Işıklı ve kararsız gölge,
Kanadı kaçıp giden kanatlı varlık,
Hareketli düşünce,
Gülümseyerek yanımdan geçen, dur artık.

Hissediyorum belirişini bağrımda,
Kararsız bir şafak vakti misali.
Nesin sen? Bilmiyorum hâlâ...
İstikbalim gibi bekliyorum seni.

Senin o doğurgan ışığın
Nereye kadar aralar karanlık gölgeleri?
Belki bir dünya taşıdığın;
Hakikatin ta kendisi sensin belki!

Solduğumu hissediyorum karşıda,
Hem korkudan hem ümitten.
Sırrın nedir acaba?
Titriyorum seni tutmaya çalışırken.

Tüm varlığım yaşıyor ve çırpınıyor
İçimde dolaşan bu bakışta...
Ah! Neden bu kadar çabuk uçup gidiyor,
Kalbimin içinde kayboluyorsun acaba?

Sen ki insan ruhlarını birbirine bağlarsın,
Büyüksenenler kadar alçakgönüllüleri,
Hatırı için en sevgi dolu bakışların
Daha az canlı ve yakın kıl kendini!

Aydınlığını esirgeme
Hayatını verenlerden sana.
Doyayım aldatan güzelliğine,
Kal ki yanımda!

Ey ölümsüz düşünce, kaçma!
Ne mutludur seni tutabilen
Ve asılarak kanatlarına
Kendini senin rüzgârınla,
En uzak geleceğe götüren!

DÜŞÜNCE VE TABİAT

*Guétary kumsalı,
Saint-Jean-de-Luz yakınları.*

Suyun içinde, giysilerini sıyırmış ayak bileklerine
[kadar,
Özgürlük ve temiz havadan sarhoş oğlanlar
[ve kızlar,
Ortak ettiler okyanusu oyunlarına.
Gelen dalgayı bekliyor ve bir atlayışta,
Dillerinde keskin sevinç ve korku çılgınlıkları
Kaçıyorlar önünden ama dalga, capcanlı,
Sıçrayarak yükseliyor, köpükleniyor arkalarında,
Yetişiyor onlara, –ve çınlıyor kumsal
[şen kahkahalarla
Bir anlığına çılgın sular tarafından kuşatılan çete,
Dalganın beyaz bir iz bırakarak çekildiğini
[gördüğünde.

Bu çocuklar kuş çılgınlıkları ve taklalarla,
Dalgalarını oyuncak yaparken oyunlarına,
Büyük gri okyanus, yükseliyordu kaplayarak
[kumsalları.
Gök yukarıdan üzerine eğiyordu bulutlarını
Ve sonsuzluğu yitiyordu gecenin içinde.
Ama bilinmeyen derinliğinden, büyük bir
[gürültüyle,
Dalgalar çıkıyordu hâlâ, sisin içinden
Kabarıyor, sonra köpüğe dönüyorlardı aniden
Adacıkların tepesini kalıntılarıyla örterek.
Durmaksızın geliyorlardı, daha sık ve daha yüksek,
Çekilerek aydınlık ya da karanlık göklerin
[sonsuzluğundan
Onlara seslenen
Ve her gün batımı göğe doğru yükselten
Görünmez, ebedi bir güç tarafından.

Çocuklar oynuyordu kumsalda aldırmadan
[sınırsız girdaba,
Taze kahkahalar savuruyorlardı
Sadece gümüşü dalgalarının sınırını
Gördükleri okyanusun sonsuzluğuna.

Bense, o kırılgan fanileri izliyordum: dalganın
[takip ettiği
Ve homurdanan okyanusun üzerlerine geldiği.
Bakışları kısa menzilli çocuklar, bize benzetiyorum
[sizi!
Dumanlı ufuklarıyla tabiat da tıpkı sizin gibi,
Saklar bizi, dalgalarının inip çıkan kıvrımları
[arasında.

Bu süre boyunca yüzeyinde eğlenir bakışlarımız:
Gözlerde değişen renklerini sayarız;
Gecenin ortasında,
Homurdanan sonsuz girdabın mirası
Biraz köpük kaldığı vakit parmaklarımızda
Oynarız sanatımız, ilmimiz dediğimiz oyunları
Bize teslim oldu sanarak tabiat!
Tüm derinliğiyle kaçır bizden kâinat
Titrek bakışlarımıza şöyle bir dokunup geçer,
[nüfuz etmeden
Her şey kayar gider gözlerimizin önünden,
[öykünerek ölen
Ve birbiri ardından derin girdaba dönen dalgalara.
Düşünce, bir çocuk oynucağıdır bu dünyada;
Ansızın doğar kör kâinatta
Parlar ve biraz yüzer kırılan dalganın kucığında.
– Sağır dalgaların narin köpüğü, aydınlığın çiçeği,
Hayali oyuncak, her şeye rağmen daima
[seveceğiz seni,
Ben bile, unutup şahlanan okyanusun yüceliğini
Görmeye geleceğim beyazlığının kumsalda
[ürperişini...

KARAÇAM

Şu şen karaçam gibi, kışın ilk akşamında ürpererek
[aniden
Yeşil yapraklarının bedeninden uçup gittiğini
[hisseden
Ve toprağa düştüklerini daha hayat doluyken
– Bir sonraki şafağa kadar çırılçıplaktır ağaç işte –
Ben de hayrete düşmüş kalbimden, günün birinde
Kopup gittiğini gördüm ilk inançlarımın
Ve ayaklarımın dibinde öldüğünü umutlarımın;
Çıplak, yalnız, terk edilmiş buldum kendimi,
Issız büyük göklerin, azgın rüzgârların altında.
Ama hâlâ ayakta duran cesurca
Ve sonsuz bir coşkuyla göğe uzanan ağaç gibi,
Bakmaya devam ettim gökyüzüne
Boş olduğunu bile bile.

ŞEYLERİN ÇILGINLIĞI

GÜN BATIMI

*Venedik,
Ekim 1879.*

Güneş, batarken, lal rengi uzun bir mantoyla
Sarıyordu Venedik'i: Böyle örter Títian' da
İhtiyar bir soylunun sarışın çocuğunu.
Büyük kanal hafif rüzgârda altın dalgalarla
[akıp gidiyordu.

San Marco'nun çan kulesinin üzerindeydim
[ve kilise
Şatafatlı bir Pagan mabedi gibi parlıyordu gökte.
Şehir, hür ve mağrur otururken köşesinde
Alnını uzatıyordu sıcak İtalyan güneşine.

Sonbahar karları altında çoktan beyaza kesmiş
[dağlar uzakta,
Taç misali çember oluyordu etrafında.
– Gittikçe solan güneş batmaya başlıyordu sonra,

Ve ben, şehrin, saraylarının, yuvarlak kubbelerinin,
Çan kulesinin ve hatta onlarla birlikte kendimin
Emindim kalbine gömüldüğümüzden derin
[denizlerin.

* Tiziano Vecellio, İtalyan ressam. – Ç.N.

DAYANIŞMA

*M. Alfred F.'ye,
Biarritz yakınlarında.*

Bir yolu tırmanıyorduk. Yaprakları dökülmüş
[meşe ağaçları
Kuzey rüzgârına uzatıyordu büyük çıplak kollarını.
Havada hâlâ ılık çalıyordu bir fırtınanın kalıntıları
Ve çılgın bulutlar, devasa kuşlar gibi, kanatlarında
[öfke,
Dönüp duruyordu başımızın üzerinde.
Yorgun, belimiz bükük ilerliyorduk, takip ederek
[kendi izimizi
Sağır ve sancılıydı düşünme eylemi,
Altında ezilmiş başımızı taşımaksa çaba
[gerektiriyordu.

Yol, gözlerimizin önünde, yükseliyordu uzakta,
Hayat gibi zorlu ve onun gibi sonsuzdu
Ve biz devam ediyorduk tırmanmaya.
Aralanan gökten
Tepelere bir ışık huzmesi düştü birden
Sunarak aydınlığını önümüzdeki ıssız ovaya:
İkimizin de kalbine düşmüş gibiydi.
Ne kadar da kısa sürede geçiyor aynı ürperti,
Doğadan bize, eşyadan ruha!
Her şey değişti gözlerimizde, her şey şarkı söyledi,
Her şey gülümsedi.
Hissettik kim bilir hangi iyiliğin içimizden
[akıverdiğini:
Aralanan gökten, endişe ve ıstırap uçup gitmişti
[sanki.
Daha güçlü buldum kendimi ve büyüyen
[bir umutla,
Sordum ruhuma: "Nedir bu tuhaf güç ki tutar bizi
[avucunda?
Bir güneş ışığı değiştirebilir demek ki bir kalbi!
Ve eğer insanın düşüncesi

Dünyanın onu götürdüğü yere taşınyorsa iradesi
[dışında,

Kendine ait değil demek ki!

Bir esintiyle sarsılan ve rüzgârın karşısında
Eğilmekten başka şey bilmeyen şu ağaçlara
[benzer aklımız da.

Kalbim öyle devingen ki,

Ne acıyı tutabiliyorum orada ne neşeyi.

Efendisi değilim gözyaşlarımın bile!

Evet, gözlerimden bir damla yaş akması için,

Doğması için bir tebessümün yüzümde,

Buna razı gelmesi gerek eşyanın hevesinin;

Bu uçsuz bucaksız dünyanın kalbinde,

[acıma ve neşeme denk

Dilsiz bir gözyaşı, itaatkâr bir ışık bulmak gerek.”

Öfkeliydim bu denli önemsiz hissettiğim için

[kendimi,

Özgür olamadığım için bir tanrı gibi

Ve içime kapanamadığımdan düşüncemle baş başa.

‘Neden bu gurur?’ dedim kendime sonra:

Sonsuz bir şiir can buluyor ve yaşıyor evrende.

Bir heceyim orada, bir kelime,

Bir mısra bile değilim; ne fark eder

İçinde kaybolduğum bu ilahi ahenkte

Başımı döndüren bir sihir buluyorsam eğer?

Bütüne karışırken, neye yarar peşine düşmek,

[ey Özgürlük?

Ey kalbe tatlı gelen o kıymetli sözcük!

Sevdiğim başka bir kelime de: Dayanışma.

Bir iş birliği, bir uyum, budur hayatın anlamı

[bende.

Aynı ışıkla yaldızlanıp da aynı ışık huzmesinde

Hareket eden atom zerreciklerini gördüğümüz gibi,

Hayrete düşmüş varlıkların hep birlikte ürperişini

Hissetmek güzeldir o muazzam uyum içinde.

Kendime ait değilim ben, çünkü her canlı hiçtir

[tek başına

Bütünün parçası değilse;
 Ama tabiat yankılanır her canlıda ve onun
 [geniş bağrında
 Hepimiz biriz, eşit ve dayanışma içinde.
 Hissediyorum sanki gülün açtığını yüreğimde,
 Ve öptüğümü çiçeği kelebekle birlikte.
 Belki de kederin yalnızı, hazzın bencili yoktur
 Birbirine bağlıdır her şey ve birbirine tutunur.
 Keder ve haz koşar bir canlıdan diğerine,
 Benimkidir sizinki ve sizinkidir benimki de,
 İsterim ki, size, hepinize ait olan benim olsun!
 Mutluluğum dünyanın mutluluğuyla kurulsun,
 – Bu yüzden kırılacak olsa bile – coşkun yüreğimde
 Tüm insanlığı taşıyayım vakti geldiğinde!

Bir sevinç büyüklüğünce derin olur şu dünyada:
 İnaniyorum ki gelecektir, insanın tek başına
 Ne acı çekeceği ne zevk alacağı,
 Hazların, kederlerin, düşüncelerin birbirine
 [karışacağı,
 Ruhta sonsuz bir şarkının yankılanacağı o gün de.
 O vakit tüm insanlar birlikte
 Devasa bir zincir oluşturacaklar kenetlenmiş
 [elleriyle
 Ve o zincirin kalbi çarpan, yaşayan her halkası,
 Sessizce saracak bir başka darbe almış:
 Bir mıknaş gibi birleştirdiğinde kalpleri
 Ve tek bir kanat çırpışıyla yükselttiğinde hepsini
 Acı küllenecek; ıstırap da tatlı hâle gelecek
 [merhamet gibi.

Çoğalalım ve açalım kalplerimizi öyleyse,
 Bu uçsuz bucaksız evrenin tüm güzelliklerine.
 Ağırlığı isyankâr varlıkları titreten
 Tüm acılardan alalım payımızı;
 Üzerlerinde umutlar gibi yükselen
 Uzak ışıklardan alalım payımızı.
 Nihayet yıkarak bu sonsuz engeli, yani BEN'i,
 Yansısı olalım yerden yükselen
 Ya da gökten inen her bir ışığın:
 Şeffaf gözü olalım tabiatın.

TATLI ÖLÜM

I

Gecenin, uyurken
Bir yaprağın üzerine bıraktığı
Bir çiğ damlası
Uzaktaydı güneşten.

“Ah! Ben, bedeni altın ışıklarla
Yıkanmış zavallı önemsiz damla,
Göremez miyim güneşi
Uyandığında?”

Kaçarak gölgelerden,
Çıktı yaprakların tatlı serinliğinden:
Güneş, gözlerinde parlayıverdi;

Can verdi ışığıyla
Ve damla, bir ışık huzmesinin ortasında,
Hafifleyip buhar hâlinde yükseldi semaya.

II

Kırılğan bir elmasa benzeyen
O narin damla gibi
Sana sesleniyorum ey ışık, duy beni:
Çık göklerin derinliğinden!

Yorgunum sonsuz gölgeler içinde,
Senin o tatlı parıltın
Çekiyor beni kendine:
Işık saçsın seven yüreğime ihtişamın.

Sensin tanrılarım da inancım da!
Senin dolgun ışığın altında
Şansa bırakıyorum kendimi, ey gerçek!

Bilirim varlığın acı verecek,
Görmek, ölmek demek belki de.
Ne önemi var? Ey gözüm, sen seyreyle yine de!

KAYAN YILDIZLAR

Bordighera.

Bir yaz gecesi idi.
Şenlik vardı görkemli gökyüzünde
Ve kadifeden büyük mavi
Derinleşiyordu başımın üzerinde.

Sayısız ışık, kısa ömürlü,
Gözlerimin önünde patlıyordu:
Sessiz ve uysal gökyüzü,
Ölmekte olan yıldızlarla doluydu.

Şimşek gibi geçerek her biri
Titrek fişekler hâlinde süzülüyordu:
Ardından, göğün derinliğinde
Parçalanarak dağılıyordu.

Sonsuza dek yanan bu yıldızlar ki
Bilinmez kürelerin enkazıydı her biri,
Gücünü kaybeden kuşlar misali
Düşüyordu bulutların mahreminden, yaralı.

– Ve ben, perişan hâlde, bazen uzaktan
Duyduğumu sanıyordum sağır bir mırıltıyı;
Karanlık gecede boğulan
Belirsiz sesleri, bir çağrıyı.

Bu sayısız ateşten ışıkla
Gökler sanki yangın yeri idi.
Sadece toprak, ayaklarımın altında,
Kıpırtısızdı, dingin ve kasvetli.

Uzayıp gidiyordu o sakın mavilikte,
Yeniden alevlenip göğsünde
Kendi ışıklarıyla ölen
Şu puslu yıldızları görmeden.

Bense kederliydim, bilmem neden,
Sayarak sönen her bir yıldızın izini
Düşünüyordum, toprak tamamlarken
Ayaklarımın altında seyrüseferini:

– Ey firari alevleriyle sonsuz,
Bir başka ufkun kalıntısı yıldızlar!
Ruhlarımıza benziyorsunuz
Doğru söylüyor masallar:

Tek bir günün yıldızıdır,
Sizin gibi seyyahtır düşüncemiz de:
Bilmediği gökler ona tatlıdır,
Uzaklarda, ıslıl ıslıl, asılı durur mavide.

Güçlü ve egemen sanır belki de
Onu parlarken gören;
Oysa, muntazam seyri içinde
Devasa bütündür onu sürükleyen;

Bilmeden takip eder bütünü,
Elinden hiçbir şey gelmez doğada
Dünyamızın rastgele dalıverdiği kara gökyüzünü
Bir parça aydınlatmaktan başka.

Aniden kaybolur sonra...
Başlar daha karanlık bir gece,
Dünya, duraklamadan bir an bile
Gömülür o muazzam boşluğa.

Öyleyse, ey insan düşüncesi,
Boşluktan geçen kıvılcım!
Ne vakit mesken tutar gökleri
Senin o kırılğan aydınlığın?

Bilmiyorum: Gökte daima
Solgun yıldızlardır kaybolanlar;
Aynı rotayı izler dünya,
Çalışanlarsa güçsüz insanlar.

Değişmez umut bile.
Bakışları yukarıda, bekler insan hâlâ...
Git ruhum ve kaybol orada,
Çiğnemedен yutan büyük gökyüzünde!

FİLOZOFUN VAZİFESİ

Saint-Étienne.

Saat altıyı vurdu: Gün sonlandı..
Ne tatlıdır bu an, ey işçi halkı!
Hepinizin kanatlanıp çıktığı kara atölyelerde
Nice çığlık nice neşe vardır bu kutsanmış saatte!

Gençleşir ruhunuz göklerin özgür havasında,
Dertler unutulur ve bağışlanır eziyetler;
Genç kızlar kol kola gider,
Erkekler şarkı söyleyerek girerken sararmış
[hanlara.

Hepsi (bahtiyarlar) düşünür: “Vazifem sona erdi!”
– Peki ben, tıpkı hayatım ve insani arzular gibi
Uzun olan günümü tamamlayamayacak mıyım
[asla?

Her defasında şiddetle titreyerek doğar düşünce
[aklımda;
Yorgun beynim, bana rağmen, gündüz gece
Çalışır acılı ve sonsuz bir doğum sancısı içinde.

HAMLET'İN MESELESİ

Oynarken, bir pergelin uzun ve ince ucunu almıştım
[elime;

Çeliğin körpe ucunu, –görmek için– merakla,
Yavaşça dayadım göğsüme
On beş yaşındaydım daha, okulluydum hâlâ.
Dinlerken kalbimin bu silahın altında çarpışını
Ve tatlı titreyişlerinin endişeyle sıklaşmasını,
Nasıl da büyüleyici bir isyandı hissettiğim içimde:
Burada ölüm, dönüp duran başımın üzerinde
Aşağıda hayat, ılık ve taze.

–Ölmek, bilmektir, diyordum kendime.
Eğer isteseydim yine de? ...
Parmaklarımın ucuyla bastırarak şu demiri
Fethedemez miydim bu dünyanın ötesini, ‘belki’yi,
Bazen hissettiğim o muazzam bilinmezliği?
Bu tuhaf sabır da ne, erteleten bize bilginin saatini?
Temelde, beklediğiyle ölçülür hayatın kıymeti
Ve bedelini o ürperten arzuya ödetir:
Onu doğrulayan şey, ona eziyet edendir.
E öyleyse, neden kısaltmayalım bu bekleyişi?

“Hepimiz, bir uçurumun kıyısına yapışmış, kaygılı,
Gözlerimiz uçurumun boşluğunda geçiriyoruz
[hayatımızı.

Daha cesur olsaydım, bir tekme vurarak uçurumun
[kenarına,
Büyük bir hamleyle bırakır mıydım kendimi
[boşluğa?

Görürdüm, bilirdim belki ve söylerdi ölüm bana
Yaşarken benden saklanan o derin sırrı.
Ah! Bilmek, emin olmak! Budur meselenin aslı.”
– Bu telaşlı ve bulanık düşünceler benden çıktıkça,
Titriyordum ıstırap ve mutlulukla.

Kalbimde sonsuz bir arzu uyanıyordu,
Belirsizliğe son veren bir ölüm arzusu,
Bir günde kesip atıyordu kuşkuyu
Ve sert eliyle, karşımızda
Sonsuza kadar açıyor ya da kapıyordu ufku.
Ölüm! Açtım ve susamıştım ona, seviyordum da;

Sonra aniden dedim ki kendime: “Kim söyleyebilir
[ölümün bile
Samimi, perdesiz olduğunu ve çözüm olacağını
[tüm meselelere?
Yaşamak aramak demekken, ölerек mi
[bulacağım cevabı?
Yatanlar için de ayaktakiler için de aynı değil mi
Ebedi sırrın sınırları?
Parmak ucuyla dokunmak ölüme, onu anlamaya
[yeter mi?
Gerçeğin ta kendisi, tüm endişelerin tatlı tesellisi
Ölüm değilse ya?

Ya uçarı tabiat bilinmezi koyup da ölümün ardına,
Olasılıkların kapısını tekrar açarsa?
Kimseler varamayacak mı işin özüne,
[diyameyecek mi:
İşte doğru, işte yanlış, işte kötü, işte iyi?
Herkes kör değil mi artık? Eğer öyleyse, Tanrı bile
Varabilir mi yüce sırrın derinliğine? ...”

Yerimden kalktım düşünceler içinde
Ve silkeleyip atabilmek için bu düşleri,
oynamaya koştum bahçede.

İNANÇ ANLARI

1871.

I

KANT'I OKURKEN

καλὸς κίνδυνος.*

Platon

“Evet, gecenin derinliğinde bizim için neşeyle
[ıstırabın,
İyiyle kötünün, yanlışla doğrunun birbirine
[karıştığı dünyanın
Sezer gibiyim gayesini ve sebebini:
Ölümcül tabiat bir soruyla sınıyor hürriyeti;
Bu dünyada bir sınavdır şüphe:
İnsan, kanıt olmadan elinde,
Karanlık, gökyüzünü kendisinden saklasa bile,
Karar vermek zorundadır kötülük karşısında
Hayalin hakikatten daha gerçek olup olmadığına!”

* *Güzel risk*. Platon, *Phaidōn* diyalogunda, ruhun ölümden sonraki yolculuğuna dair mitolojik bir anlatı sunar. Bu anlatı, ölümden sonra ruhun yeraltı dünyasına (Hades) doğru bir yolculuğa çıktığını ve kendisine en uygun öte dünyaya göç etmeden önce yargılanmaya tabi tutulduğunu öne sürer. *Politeia*'nın sonunda Er Mitosu olarak da gördüğümüz bu anlatıya göre, dünyadaki eylemleri dikkate alınarak Hades'te kimi ödüllendirmeler ve cezalar söz konusu olacaktır. Bu aşamadan sonra da insanlar farklı bir bedende yeniden dirilecektir. Ruhun ölümsüzlüğü bağlamında Simmias'a bunları (*Phaidōn*, 113D-114D) anlatan Sokrates'e göre ruh madem ölümsüzdür, o hâlde insanın ruhu ve bunu mesken belleyen beden de bu anlatıdakine benzer olabilir. Sokrates, bunun tamamen kendisinin anlattığı şekilde olacağına inanmanın akıllı bir insanın yapacağı bir iş olmadığını dile getirdikten sonra, bunun böyle olduğuna inanılmasının göze alınması gereken güzel bir risk olduğu ifade etmiştir. (Dikkate alınan çeviri; Platon. (2012). *Phaidon: Ruh Üzerine*, Çev. Nazile Kalaycı, İstanbul: Kabalcı Yayıncılık). – Y.H.N.

II

FICHTE'Yİ OKURKEN

“Düşünmek, sevmek, istemek, hakikat bu işte!
Madde sadece bir kelime ve irademiz de
Değersiz bir gölgeden başka bir şey değildir
[şu evrende,
İnsan düşüncesinin bir eseri.
Benliğim karşısında bulsa bile evreni,
Onda tutsak olsa, dokunsa da zincirlerine
[parmaklarıyla,
Aldanır, inanır özgür olduğuna
Ve hiçbir şeyin vazgeçilmez olmadığına. Bir tek
[kalbim
Büyüktür yerden ve gökten; benim eserimdir
[zincirlerim
Kaderimse benim ve hürriyetimin.
Kader kendini bana karşı zafer kazanıyor sansa da,
Ona inanmayı reddederek galip gelirim
[her defasında!
Özgürüm ne de olsa, şüphe etmekte ya da
[inanmakta:
Düşüncem mabedimdir, gelip yerleşemez kimse
Benim rızam olmadan oraya. Ey özgürlük!
[Tüm saflığınla
Kal benimle! Kendime inanıyorum
[doğadan ziyade.”

ŞÜPHENİN VAZİFESİ

1880.

Öfke yüzünden gülmekten ve inanmaktan
[vazgeçtiğim zamanlarda,
Gülümseyip inanarak bir mutluluk anına
Her şeyi unutabilenlerden olmadım asla.
Hafızam saklar gördüğüm tüm kötülükleri
Hâlâ ağlarım ölülerime, ilk günkü gibi;
Çaresizliğin kulağıma çarpan çığlıkları
Her daim titreşir içimde, ne bir aşk kelimesi
Ne de uyanmakta olan baharın sarhoş eden fısıltısı
Boğabilir bu sesi, acının ağladığı kalbimi
Nasıl sarsın ki tasasızlığın şarkısı.

Ne mutlu her şeyin üstünden akıp silindiği
[gezgin kalbe.
Haberi olmaksızın değişir, merhamete dönüşür
[laneti,
Uzun kışların ardından daha yeşil çayırılar ve
Daha güleç ormanlar gibi!
Lütuf, tutarsız kafalar için
Bir tesellidir lanete uğradıklarında.
Unutmak, yolu değil midir acıları iyileştirmenin?
Ne mutluluktur kendini bırakmak umarsızca
Yükselen ve tüm yarayı kaplayarak, baharın
[dönüşüyle
Bize yeni bir kalp armağan eden özsuyn
[tatlı coşkusuna!
Korkutur insanı, düşüncenin meyvesi o büyük
[şüphe;
Uzun süre tutulan yaslar yük gibidir omzunda.
Dünya üzerinde, etrafımızdaki her şey neşeyle
[dolduğunda,
Gençleşmek ister hafifleyen kalbimiz de;
Sonsuz bir şükretme ihtiyacı kaplar benliğimizi
[o an,

Duanın sakinlik veren sesinde
Kendiliğinden uykuya dalar acı: inanır ve
[umut eder insan...
Bense şüpheyi tercih ederim ve getirdiği endişeyi.
Bir yardım çılgılığı yeter, göğe savrulan
Ve kaybolan sonsuz sessizlikte:
Şüphe mesken tutacak isyan eden kalbimi,
Acı bu dünyada hüküm sürdükçe.

SORU

Evreni küçültmek mi olurdu ortadan kaldırmak
[Tanrı'yı?
Gökler daha az mı güzeldir تنها sananlar için
[onları?
Yıldızlar, çizerek havaya muazzam eğrilerini,
Beni bilinmez boşluğun ortasına götürürse
[rastgele,
Bilmesem nereye gittiğimi ve nereden geldiğimi,
Acı çeksem ve yalnız ölsem, en azından acımın
[içinde
Derim ki kendime: Kimse bilmez,
[kimse kötülüğümü istemedi;
Mutsuzlarla dolu olsa da dünya, cellat değildir
[hiçbiri,
Ve bir tek doğa öldürür masumca.
Bağışlıyorum sizi, güneş, kainat, sonsuz sema,
Boşlukta titreşerek kayan yıldızlar!
Ne yaptığını bilmeyen bu dilsiz yüce varlıklar.

ZAMAN

Menton.

I GEÇMİŞ

Acı çekmeden düşünmek mümkün değil zamanı
Öldüğünü hisseder insan, hissettikçe yaşadığını:
Bu derdi görmezden gelir lâkin tüm doğa.
Uzakta, gözlerini yere dikmiş, bir toz denizi içinde
Geçişini görüyorum büyük öküzlerin sürüler
[hâlinde;
Asla başlarını arkaya çevirmeden ilerliyorlar,
[ağır adımlarla
Belki boyun eğerek ama üzüntü nedir bilmeden:
Fark etmiyorlar yolun uzun beyaz çizgisini
Önlerinde, arkalarında sonsuzca akıp giden
Ve kırbaç altında eğilen alınlarında
Maziye dair tek bir yansıma yok aydınlatan geleceği.
Her şey birbirine karışıyor akıllarında.
Bazen kıskanırım onları:
Gelecek endişesi nedir bilmezler mesela
Ve sessizce yaşarlar, görmezden gelerek hayatı.

Geçen gün yeniden gördüm, yukarıda, tepenin
[üzerindeki,
Bir zamanlar ikamet ettiğim,
Ufku uzaktaki engin deniz olan küçük evi.
Neşeyle tırmandım oraya: insan sanır ki her daim
Geçmişi karıştırmaktan ve onu şaşkınlıkla
Sislerin arasından çıkarmaktan keyif alacak
Sonra fark ettim ki, hiçbir şey bırakmamış orada
[kalbim:
Yaşadım, acı çektim, düşündüm, işte o kadar ancak
Önümde, ürperen denizin sonsuz acısı
Göklerin altında dalga dalga yayılırken.
Göğsümde bir tek hayatın dramı saklı:

Neden bütün ruhum eriyiverdi aniden
Selamlarken buraları?

Bendim, kendimdim aslında kaybettığım, ne yazık
Ah! Ne kadar uzaktaydım! Hangi coşkulu karanlık
Sarıveren beni yolun yarısında,
Sıkıcı hayatın ağır ufku altında?

İçimdeki derin uçurumlar serliyordu gözlerimin
[önüne.
Yaşamak! Bundan daha amansız bir şey var mıdır ki?
Hangi amaçla olduğunu bilmeden akmak, rastgele,
Tutulamayan zamanın tutsağı hissetmek kendini...

İki kere çiğneyemeden aynı toprağı,
Gidiyoruz düşüp kendi önümüze, sürgün misali,
[yılgın
Tadamadan aynı sevinci ve duyarak çağrısını
Bize uzak yollar açan yeni ufukların.

Ah! İndiğimiz vakit kalbimizin derinliklerine,
Düşüncelerimizin arasında nice tatlı yol var,
Hoş kokulu köşelerde, cıvıldaşır koro hâlinde,
Geçmiş şeylere ses olan capcanlı hatıralar!

Nasıl da isterdik, bir anlığına da olsa geriye dönmek
Ve sarhoşlukla ürpererek yeniden kat etmek
Gençliğin akıp giderken kalbimize kazıdığı
O büyüleyici nehir kıvrımlarını!

Ama hayır, sonsuza dek kapanıyor mazinin kapısı,
Hissediyorum hayatıma yabancılaştığımı;
Hazlarımdan, aşklarımdan, acılarımdan,
– Bahsedebilir miyim hâlâ inceden alaya almadan?

Nasıl bir acizlik çınıyor şu tamamen insani
[kelimede:
Hatırlamak! – yavaş yavaş yok olurken görmek
[kendini,
Hissetmek hâlâ her nefeste, titrediğini uzak yankısının

Yeniden doğamayacağın bir hayatın!
Düşüncemi hâlâ bağlamak istemek boşuna
Gelişigüzel dağılmış ruhumla,
Kanatlanan kalbimin neşeli umuduyla
Can verdiğim tüm bu çoktan kayıp dünyaya.
Her şey yavaş yavaş değişiyor bu hareketli tabloda.
Kayıp gidiyorum kendi ellerimden! Çabalarken
Hayat denen bu tatlı yumağın iplerini sarmaya
[yeniden.
Heyhat! Hissediyorum, içinde kayboluyor
[titreyen ellerim
Şöyle bir yoklamak istediğim geçmişin.

Uzun bir zaman sonra, tekrar gördüğümde
Gelip ocağın yanına oturan dostların yüzlerini,
Şaşıyorum, bölünüyor ruhum tereddüt içinde:
Bir yanda hatıralar, bir yanda gerçeğin ta kendisi.
İyi tanırım onları ama yine de yanlarında, endişeli,
Neredeyse hayal kırıklığına uğramış bulurum
[kendimi;
Belki onlar da hisseder benim hissettiğimi:
Hepimiz, yeniden bularak aslında, birbirimizi
[ararız hâlâ;

Koca bir dünya gelip yerleşmiştir aramıza;
Boşuna çağırırız uyumakta olan o sevgili maziyi,
Safça bekleriz uyanıp bize yanıt vermesini;
Mazi, yükselen zamanın altında sonsuza dek batık,
Solgun ve cansız kalır, her şey hâlâ aynıdır
[etrafımızda,

Oysa bizde her şey değişmiştir artık
Büyük bir vedaya benzer buluşmamız da.

II

GELECEK

Bir sabah tırmanmak için bir dağa, yola çıktım
[tek başıma.

Gece hâlâ saklıyordu sakın dağı,
Ama hissediliyordu günün yaklaştığı.
Soluklanmak için başımı çevirdiğimde arkama:
Öyle derin bir uçurum açıldı ki ayaklarımın altında
Dağılmaya başlayan karanlığın içinde, bir endişe aldı
[beni,

Teslim oldum korkuya, boşluğun verdiği
[baş dönmesiyle
Kalbimin çarptığını hissederek duruyordum
[öylece,

Ölçmeye çalışarak altımda açılan uçurumu
[derinliğini.

Biraz çabayla başımı kaldırdım sonunda.
Siyah duvarlara benzeyen sarp kayalar vardı
[etrafımda

Ama yukarıda, çok yukarıda, umut misali uzakta,
Tepenin özgürce yükseldiğini gördüm berrak
[gökyüzünde.

Titriyor gibiydi sabah güneşinde
Buzdan kristaller taşırken eteklerinde,
Muhteşem bir şafakla kırmızıya bulanarak
[doğruluyordu.

O vakit unuttum tırmanacağım dik kayayı, her şeyi,
Yorgunluğu, geceyi, baş dönmesini, uçurumu
Uçurumun dibinde, uyuyan bir anı gibi
Buzla çevrili yeşil bir göl uzanıyordu:
Bir hamlede, gözümü dağdan ayırmadan,
Hissederek inatçı irademin canlandığını,
Tırmandım kayaya ve neşeyle fark ettim o an
Göge yaklaştıkça gücümün katlandığını.

Ey geçmişin uçurumu, ey zamanın kalplerimize
[bıraktığı
Derin ve sağır boşluk, sen ki bir bakışla nefes kesen
Ve derinliğini ölçmeye cesaret edenlerin

[başını döndüren,
Yürümek istiyorum başım yukarıda,
Gücümü ve gençlik yıllarımı aramak
[senden uzakta!

Günler kimi karanlık kimi mutlu, soluvermiş
[genç saatler,
Kaybolup gidin yılların gölgesiyle beraber
Hiç ağlamayacağım sizi solarken gördüğümde ve
İzin vererek geçmişin altımdan bir rüya gibi uçup
[gitmesine
İlerleyeceğim geleceği işaret eden o belirsiz hayale,
Ufukta beliren o baştan çıkarıcı yabancıya doğru,
Ey bakir zirve, insana dair hiçbir şey lekeleyemedi
[onurunu!

Yoluma devam edeceğim, yürüyerek
Uzak hayallerimin çağırdığı yere.
Yanılğı ya da gerçek:
Gün doğumunun hâlâ aydınlattığı her şeyin
[bir güzelliği var;
Benim için hayatın tüm kıymetini gelecek saklar.

Çok uzak olduğundan mı böylesi tatlı gelir
[gelecek bana?
Işıklı umut, elimle dokunduğuma inanacağım
[vakit sana,
Görmeyecek miyim düştüğünü bir daha
Ve aniden dönüştüğünü acıya?
Bilmiyorum... Birkaç hatıradan doğuyor bu endişe
Yeniden tazelenen kalbimde:
Geçmişteki düş kırıklıkları korkutuyor beni
Ve maziye bakarak yargılıyorum geleceği.
Unutalım ve yürüyelim hadi. Eğer insan,
[bu dünyada,
Unutamasaydı bir şeyleri, başarabilir miydi
[umut etmeyi?
Bense üzerimde hissetmeyi seviyorum bu sonsuz
[gizemi, –
Gelecek, – korkusuzca adım atmak istiyorum sana:
Mutlukların en tatlısı umut edilendir aslında.

İKİNCİ KİTAP
AŞK

AŞK VE ZERRE

M. Alfred F.'ye.

Kanatlanan aşk fethetmek için tüm dünyayı
Bir sıçrayışta gökyüzüne yükseldiğinde,
Altından kanatlarını ezen, sert, kesif ve inatçı
Bir şey hissetti boşluğun içinde.

Şaşkın, durdu. Nüfuz edilemez zerre
Kendi içine kıvrılarak, getiriyordu karşı karşıya
Maddeyle aşkı ve meydan okuyordu Tanrı'ya,
Kalpleri kutsal bağıyla birleştiren o ebedi
[münzeviye.

"Çek git! diyordu ona. Benim incecik toz parçam
[bile
Kaçar senin hükmünden; iterim elimin tersiyle
Ben olmayan her şeyi; varlığın üzerine kapanan
Canlı bir duvarım, hiçbir çıkışı olmayan."

Aşk dinledi onu, ilahi biçimde gülümsedi sonra...
Sürüp giden bir titreme ya da genişleyen bir dalga
[misali,
Bu sonsuz tebessüm, sıçrayarak dünyadan dünyaya,
Ruh gibi ele geçmez ve güçlü, akıp gitti.

Her şey titredi, yaşadı ve zerrenin içinde bile
Göklerin büyük konserinden bir şeyler dolandı.
Yalnız değildik, ahenk içindeki dünyanın tek bir
[ruhu vardı
Ve her şey şarkı söylüyordu orada: Seviyorum diye.

ROQUEBRUNE EFSANESİ

*Roquebrune,
Menton yakınları.*

Titreyen zeytin ağaçları, asmalar, başaklar,
Arkada Alp dağları, işte manzara.
Bayırın ortasında, o çömelmiş büyük kayaların
[ardında,
Güneşte, köyün evleri dikiliyorlar.

Bu devasa kütleler, sanki bir bekleyişte gibi,
Asılmış dağın yamaçlarına, öylece duruyor, uykuda.
Oysa, derler ki, sessiz bir zelzele, bir gece vakti,
Tereddüt içindeki o kütleleri kaydırıvermiş bayırda;

Uzun titreyişler sardı dağı tepesinden yamaçlarına:
Sanki tüm dağ uykusundan uyandı o dakika
Sarsılan bedeninden kopup yuvarlanıyordu taş
[parçaları
Sürükleyerek beraberinde evleri, duvarları.

Kapılıp uçurumun cazibesine, iniyorlardı tek sıra
[hâlinde,
Yavaş yavaş yollar açıyorlardı kendilerine tarlaların
[içinde;
Derin homurtuları boğuyordu insan çığlıklarını,
Beşik gibi sallanan köyün o korku dolu
[haykırışlarını.

Her şey çatırıyor; eğiliyor havada çan kulesi,
Ölüm bunun adı: kendi içine çöken toprağın
[üzerinde
İlerleyen bu devleri zapt etmeye kimin gücü
[yeter ki?
Bir katırtırnağı büküp boynunu serilmişti yere.

Kökü, topraktan uzanmış bir el gibi dışarıdaydı.
Tüm ağırlığıyla ona doğru yuvarlanıyordu ilk taş
[parçası

Ve ona dokunduğu anda, korkunç darbenin
[etkisiyle
Kök titredi, gerildi ve büküldü şiddetle.

Ama gömülüp tutundu titreyen toprağa,
Kopmadı. Şöyle bir eğilen büyük kayaysa düştü
[tereddüte,
Sonra durdu ve yukarıdan yuvarlanan her şey de
Yığılıp ardı ardına, yaslandı onun sırtına.

Hiç önemi yok: Kök kahramanca direndi
[mücadelesinde,
Ve kayalar, incelikten yoksun aceleci
[kalabalıklar gibi
İttikten sonra birbirini, çekildiler dinlenmeye:
Dağ düşerken duruvermişti.

Köyse hayattaydı, çalkalanıyordu seslerle,
Güvende hissedenenlerin çağrıları delip geçiyordu
[havayı:
Hepsi kurtulmuştu, bir tek ezilmiş katırtırnağı,
O yalnız, mütevazı sütun taşıyordu kayanın
[muazzam ağırlığı.

Ey hiçbir şeyin yerinden sökemediği esrarlı bitki,
Selam olsun sana! İşte böyle bazen, yolumuzun
[üzerinde
Bize doğru uzanıverir sevgi dolu, nazik bir
[yardım eli.
İnanın bana, en güçlü olan en kırılgan olandır
[çok kere.

ATEŞİN YANSIMASINDA

Nice.

Bir kadın, dikilmiş evinin kapısında,
Kocasını bekliyordu, gözleri ufukta.
Bir ateş parlıyor olmalıydı ki ocakta,
Karanlığını delip geçerek akşamın
Alevlerin yansıması düşüyordu kadının üzerine.
– Siyah göğün altında beyaz elbisesiyle
Dimdik duruyordu bu fevkalâde güzel kadın.

Sessizce durdum daha iyi bakabilmek için ona,
Yüz hatları bozulmuştu yaş aldıkça.
Solgun yüzünde bir tek bu mühür vardı;
Güzelliğinin kaçıp giderken bıraktığı.

Ama ocaktan düşen ışıklar değiştiriyordu onu
Ve ben hâlâ görüyordum güzel gençliğinin
Altından bir haleyle çevrili sihirli hayalinin
Ateşin yansımalarının altında yeniden doğduğunu.

Bu kadın bana nasıl görünüyorsa –diye düşündüm
[o an–

Onu seven kişiye de öyle görünür her zaman:
İlk aşklarının ölümsüz ışığının, bir alev gibi
Kadının üzerinde dolaştığını hisseder sevdiceği,
Düşüncelerinin üzerinden görür yüzündeki
[çizgilerini...

Neticede, güzellik gören gözdedir sadece
Ve sebebi sevginin azalmasıdır eğer soluyorsa
[günün birinde.

Ah, kırılgan ve hızla örselenen gençlik ateşi!
Sadece aşk bir insanın alnında sabit tutabilir seni
Karı koca uzun süre taparcasına sevdiğinde
[birbirini

Bir ışık huzmesi düşerek birlikte yaşanmış
[gençliklerinden,

Ve hâlâ üzerlerinde parlayan sevgili geçmişlerinden,
Süsler ve güzelleştirir alınlarını, sonsuz bir şafak
[gibi.

ÇOCUK RONDU

Menton civarları,
1876.

Bir ihtiyar çoban bir de flüt var
Çalgıcı ve çalgı adına ve rond başlar.
Kızın kalktığını gördüm bir sıçrayışta,
Küçük kız kardeşleriyle dansa karışmaya.

Narin ve inceydi, süzülüyordu uzun bir dönüşün
[kucağında
Ritmi gönlünce kaçırarak, saçları savrulurken
[rüzgârda.

Gülüyordu ve tasasızlıktan doğan mutluluğu
Mavi gözleriyle güzel yüzünde parlıyordu.
Bizi çevreleyen karanlığın ortasında,
Canlı kıvılcımlar, o altın rengi ateşböcekleri
[uçuşuyordu
Onlar gibi, kız da kapılmış gidiyordu bir coşkuya.

Ve ben solgun, acılı, kaybolmuşken bu eğlencenin
[girdabında,
Uzaktan gördüğümü sanıyordum iyice aşağıya
[eğerek başımı,
Mutluluğumun gözümün önünde kanat açıp
[kaçtığını.

YAKIN VE UZAK

Bir pencerenin altında.

Bellosguardo, Floransa yakınları, 1879.

Hangi düşünce bu akşam yine
Getirdi beni buraya?
Biliyorum ki soylu kadınımlı malikânesinde,
Kapalıdır kapısı da;
Biliyorum göremem onu şu anda.
Hangi düşünce bu akşam yine
Getirdi beni buraya?

Geldim penceresinin altına
Yürüyerek parmaklarımın ucunda.
Orada, az ötemde, uyuyor belki,
Unutarak rüyasını izleyen kalbimi
İki adım uzakta, gecenin ortasında...
Geldim penceresinin altına
Yürüyerek parmaklarımın ucunda.

Neden uyandırmayayım onu
Bir şafak serenadıyla?
Heyhat! Somurtkan çağımız duysa
Tefe koyardı bu durumu;
Sarışın başı huzurla uyuyabilir yastıkta.
Asla cesaret edemem bir serenatla
Onu uyandırmaya.

Bir zamanlar her yerde
Söylediğimiz bir şarkıydı: –Seni seviyorum!–
Şimdi saklamam gerek kendime.
Bir küfür gibi susuyorum
Dudağımı yakıyor bu iki kelime.
Güzel günlerde her yerde
Söylediğimiz bir şarkıydı: –Seni seviyorum!–

Orada, yoldan
 İki aşık geçti.
 Akşamın içinde dinliyorum uzaktan
 Neşeli mırıltılarının sönüp gitmesini.
 Mutlular birlikte olmaktan!
 Orada, yoldan
 İki aşık geçti.

Bense, büyük karamsar bir ağacın altında,
 Terk edilmiş, tek başıma,
 Hissediyorum bir damla yaşın gözpınarımda
 Kederle titrediğini karanlığın ortasında.
 Aşk gözyaşı bu, parçalanmış rüzgârda.
 Kalıyorum büyük karamsar bir ağacın altında,
 Terk edilmiş, tek başıma.

Nasıl da uzağız birbirimizden, nasıl da
 Böylesine yakınken aslında!
 Atıyor kalbim kalbinizin yanı başında:
 Ulaştın isterdim sessiz vuruşları size,
 Ama nafile.
 Nasıl da uzağız birbirimizden, nasıl da
 Böylesine yakınken aslında!

Yeterince sevmiyorsunuz aşikâr;
 Sarmıyor içinizi efkâr.
 Ah çocuk, uyuyun şafak söküne kadar!
 Berrak lâkin arzusuz bakışlarınızı huzur içinde,
 Kapayın geleceğin üzerine.
 Yeterince sevmiyorsunuz aşikâr;
 Sarmıyor içinizi efkâr...

GEZİNTİ

Floransa civarlarında.

Oturmuştuk eski bir köprünün üzerine
Aşağıda şarkı söylerken dere;
Serin bir rüzgâr dokunuyordu usulca
Üzerimize eğilmiş zeytin ağaçlarına.

Yabanıl vadideki gezinti
Al al yapmıştı suretinizi;
Benim bakışlarım sizde
Sizinkilerse dağın zirvesinde.

Yalnızdık, tek ses yoktu etrafta
Bülbülün eşsiz şarkısından başka.
Dolaşırken vadide
Taze glayöllerden bir buket yapmıştım size.

Mavi gözleriniz dolaşıyordu manzarada,
Ağaçlarda ve gökyüzünde;
Göğsünüzde unutulmuş buketimse
Ölüyordu yavaşça.

Ne düşünüyordunuz suskunluğunuzun içinde?
Seziyor muydunuz acaba, buraya
Bu gölgeli vadiye, sıklıkla geldiğimi
Aşk hayalleri eserken başımda?

Daha o vakitler, neredeyse hiç tanımazken daha,
Uzaktan düşünmeye cesaret ediyordum sizi;
Bu asırlık ağaçlar da,
Bu gri kayalar da izliyordu geçişimi.

“Onu size getiriyorum” dedim onlara,
“Konuşun onunla.” Söylediler mi?
Kalbimle doludur bu vadi,
Ah bir dile gelip anlatsa...

Ey tabiat ana!
Sen ki bereketlisin derinliğinde,
Akıt ışığınla ve içtenliğinle
Kalbimde yaşayan o büyük aşkı ona!

İKİ AŞIĞIN GÜMÜŞ YILI İÇİN

De Deux Amants

Büyük ve derin aşk emindir kendinden.

Daima onun için çok daha fazlasıdır

[bir kelimeden:

Tüm gelecek, hayatın bilinmezleri, şimşek hızında

Açılabilir gözlerinin önünde yüce bir anda.

Kadın da cesaretlenir o vakit: bir an bile

[titremeden

Kalbi gelip yaslanır onu seven güçlü kalbe.

İnsanların kanunlarına, tanrıların lanetine

[rağmen,

Sahiptirler ikiye bir olmanın o kutsal

[gözüpekliğine.

Güven ve sevgi dolu yürürler hayatın içinde.

Aşkları doğarken ölümsüz hissetmiştir kendini,

Bir vahşi çiçek büyür içten kalplerinde.

Ve onlar için gelecek derindir ve berrak, gökyüzü

[gibi,

– Kalbim söyle, bırakabilir misin kendini sen de

Bir gün böyle bir aşkın içine?

YILDIZLARIN DOĞUŞU

Tek başına oturmuş karanlık pencerenin kenarına,
[düşünceli,
Gölgeler içinde ışıldıyor uzaklara bakan gözleri.
Büyük berrak gökyüzü sonsuz uzanıyor tepesinde.
Gecenin yıldızları beliriyor gökte
Ve eğilen ağırbaşlı alnının üzerinde,
Zarif ve beyaz, gelip diziliyorlar sessizce,
Uçarken yakalanmış esrarengiz bir arı sürüsü gibiler
[gökte
Güzelliğinin üzerinde dolaşan heyecan içinde.

ŞİİR VE GERÇEK

Paris.

Benim tatlı ve mesafeli yabancım
Bu akşam gelip oturdu yanıma
Konuştu benimle sonunda
Ve gülümsedi bana.

Bense bu genç tebessümün ortasında
Aralandığını gördüm inci dişlerinin;
Ve parladığını aydınlık bakışında
On sekiz yaşın neşesinin.

Ne arıyorum onda?
Nereye bakıyor dalgın gözlerim?
– Ah! Daha da güzeldi aslında
Geçerken rüyamdan her daim!

Sevgim bir mücevher gibi
Konmuştu alnına,
Ve büyümüştü o derin gözleri
Düşüncemin gölgeleri arasında.
Ben şair, hatırlayarak sessizce,
Süslüyordum hayalini...
Bu solgun çehre miydi
Güzelleştirdiğim kalbimde!

Ey çabucak yitip giden zarafet
Narin ve ışıklı,
Kamaşan gözlerimin boş yere çağırdığı
Çiçeği burnunda hayalet.

Seni kaybederken parçalanıyor ruhum:
Acı içinde eğiliyorum
Sayısız tatlı bakışımın dokunduğu
Bu beyaz kadın çehresinin üzerine.

Tanımadan görüyorum onu,
Seyrediyorum, içimde bir korku,
Bir zamanlar bende yaşayan güzelliğini
Canlandıramıyorum artık hayalimde.

Ve beni saran dertlerin içinde,
Bu dünyada, diyorum kendime,
Her şey aldatır bizi: yalnızca sevgi
Saklar içinde, yalan söylemeyen bir güzelliği.

Ah! Bir parça ruh aydınlatsaydı
Şu duygusuz çehreyi,
Yeniden görünür kıldırı
Aşktan yapılmış bu güzelliği!

Hayır, bomboş onda ruh adına ne varsa:
Onun o meraklı bakışlarından
İki göze bir şiir koyan
Bir alev geçmeyecek asla.

Benim sevgilim nerede öyleyse?
Onu bir gün yeniden bulabilecek miyim?
– Bırakın beni, siz değilsiniz evvelce
Gördüğüm ve sevdiğim.

SURETLER VE RUHLAR

Güzel suretlerde
Bazen büyük gözler görüyorum, cüretkâr
Bazen de küçük gözler, çevrilmiş yere,
Mütevazı ve fazlasıyla itaatkâr.

Yuvarlak omuzlar
Görüyorum pişmanlık duymadan açılıveren
Ve iki uçarı kelimeyle çiçeklenen
Tatlı gülüşlü körpe dudaklar.

Hatta bazen, oradan geçerken ben,
Bir göz kırpışla, hiç renk vermeden,
Sessizce ve zarıfçe diyor ki bana:
“Güzelim ben, anlarsınız ya!”

Heykeller misali, aydınlık gökyüzünün altında
Kendine hayran bırakan beyazlıklarıyla,
Şöyle bir gördüğüm tüm o siluetler de
Yaşar belleğimde ve gözlerimde.

Ey güzeller, eksik olan nedir sizde?
İtiraf edeyim, bazen soruyorum kendime:
Gerçekten yaşıyorlar mı acaba?
Yazık, öyle az düşünüyorlar aslında!

Ey tatlı siluetler, hangi Pygmalion*
Ruhuyla can vererek size
Diyecek: Yaşayın, kadın olun
Sevimli bir oyuncak olmak yerine!

Terk edin şu yapmacık tavırları:
Hissetsin herkes kanınızın coşkun akışını!
Bir kalbiniz olsun, genç ve samimi
Çarparak taşıyan büyük fikirleri!

Yerleşmiş ne varsa yüreğinize,
Küçülür yaşam gücünüz eksildikçe:
Bilim bilgiçlik taslamaya başlar,
Sanat, duygusunu yitirir ve solar.

İnançlarınız gülümsetir bizi,
Çünkü dua ederek kutsala küfredersiniz;
Bizi hakikate çeken kalpleriniz
Kapalıdır, tıpkı mabetleriniz gibi.

Her şey ayırır bizi hayatta
Her şey uzaklaştırır birbirimizden
Aşktan, bizi inciten ve birleştirmeden
Bağlayan o zincirden başka.

* Yunan mitolojisinde, kendi eserlerinden birine, fildişinden oyduğu bir kadın heykeline aşık olan Kıbrıslı heykeltıraş. Heykele o kadar aşık olmuştur ki, onu canlandırması için tanrıça Afrodit'e dua etmiştir. Efsaneye göre, Afrodit onun dileğini yerine getirerek heykeli hayata getirmiş ve Pygmalion ile heykel sonuza dek mutlu yaşamıştır. – Y.H.N.

Kutsal aşk, sen ki ateş gibi güçlü bilinirsin,
Ölüm kadar hatta,
Ruhumdan bir parça üfleyebilir misin
Günün birinde seveceğim kadına?

Bedenlerimizi birleştirdiğin gibi
Birleştirebilir misin düşüncelerimizi
Ve zaptedebilir misin onları birbirine sarılmış hâlde
Büyük ilerlemelerin sarhoşluğu içinde?
Unutarak dünyayı ara sıra
Kanatlanacak mıyız ikimiz
Tanrılarımızla şenlendireceğimiz
Bu sonsuz yalnızlıkta?

Sen ki sevdiğim ve görmezden geldiğim,
Şiirlerimin yolunu şaşıarak yöneldiği isim,
Henüz hiçbir şey bilmiyorum hakkında,
Senden büyük bir kalp istiyorum ama:

Gökten gelen tüm aydınlığı kıymetli gören
Bir kalp, asil yaratılışlı
Bir ışık huzmesi misali dimdik inen
Ve onun gibi sıcak ve canlı!

YİNE ATEŞİN YANSIMASINDA

*Uriage,
Ekim 1819.*

Hafif aralık kalmıştı kapı; siyah ocağın üzerinde
Ateş koşturuyordu mavi alevlerini.
Çoktan inmeye başlamıştı akşam; kapılıp ateşin
[cazibesine
Yaklaştım dışarıdan, hazırdım aşmaya eşiği;
Teklifsizce bir göz attım odaya:
Kaba saba köylü beraberdi karısıyla.

Yan yana oturmuş ocağın yanına,
Sessizce dinliyorlardı ateşin çıtırtılarını.
İfadesi içtendi adamın ve atletikti omuzları,
Açık alnında taşıyordu hâlâ, ıssız büyük tarlada
Gün boyu çalışmış olmanın izlerini.
Mora kesmiş bir damar, mermer havası veriyordu
[şakağına.

Şaşkın görünüyordu yorgun olmaktan,
[hatta neredeyse kederli;
Aniden sardığını gördüm iki koluyla
Karısının beyaz boynunu ve sonra eğerek başını
Kendini onun göğsüne yumuşacık bıraktı.
Seilmeyi bekleyen bir çocuk gibi saklanmış orada
Ninni gibi dinlerken alevlerin hafif çıtırtısını,

– Karanlık huzur içinde inerken etrafa, –
Büyülenmiş hâlde, unutuyordu günün meşakkatli
[çalışmasını.
Ama güler yüzlü karısı, o hamarat ev kadını,
Bitirmek istiyordu çocuğun biri için ördüğü
[çorabı.

Tek bir ilmek kaçırmanın tedirginliğiyle,
Bırakmamıştı örgüsünü ve elleri büyük bir
[maharetle

Çalışıyordu kocasının eğilmiş başı üzerinde.
Duygularım ayaklanmış, öylece duruyordum
[eşiğin yakınında
Çekiniyordum boş bir söz edip bu kutsal mutluluğu
[bozmaya.
Bu karı koca gözümün önünde büyüyordu adeta:
İçinde güzel bir şey bulmayı hiç ummadığım
[kalpleri
Akşam çiçekleri gibi açılıyordu dingin gecenin
[ortasında.

Güven içinde, bir an bile düşünmeden
[gözetlendiklerini,
Sevişiyorlardı: Uzaklaştım basarak parmaklarımın
[ucuna,
Dedim ki kendime, bazen en kaba saba görünüşün
[altında
Sevgi dolu ve müşfik bir kalp saklanabilir benimki
[gibi
Ve bu dünyadaki herkesin, –şair ya da çiftçi–
Derin bir sevgiden doğar kuvveti.

KIRIK KANAT

Bir beyaz tüy, hafif pembele mi  kanın rengiyle,
Akıntıya kapılmış gidiyor berrak derenin üzerinde.
– Ah kanat ucu, bir parça köpük gibi görünen,
Ah kar beyazı  erit, kim kaybetti orada seni?

Bilmiyorum: ıssızdır g  n berrak mavisi,
Gök gülüyor: neden böyle karı mı  h ldeyim ben?
Bir şey daha havalandı belki
Bir boşluk hissettiğim sevgi dolu kalbimden.

O kar gibi tüy kayboldu akıntının içinde;
Sevgili d   ncelerim, a k hayallerim,
Siz de kırık kanatlarımsınız i te benim:
Firar edin kederli ge mi imle birlikte.

ÜÇÜNCÜ KİTAP
SANAT

SANAT VE DÜNYA

*Menton,
Mayıs 1880.*

Ah! Filozofa karanlık görünen evren,
Şairin gözüne nasıl da şenlikli görünüyor bazen!
Eskiler söylerdi, “dünya bir bayram yeridir” diye.
Neşeli olalım orada, evrensel mutluluk dolsun içime
Ve boğsun endişeli düşüncelerimi!
Aramadan her şeyin ardına saklı nedeni, niçini,
Bilmeden şaşırmak istiyorum, sade bir sanatçayım
[ben;
Bir ressam gibi, evreni şekillere, renklere
[dönüştüren
Ve bakışları ulaşmayan ışığın öldüğü perdeden
[ötesine,
Tüm varlığım toplansın istiyorum gözlerimde.
Ne büyük mutluluk, derinliklerine inmeden hazzın
Çıkarabilmek hafif bir dokunuşun tadını
Kim söyleyebilir evrendeki en mutlu varlığın
Güzelliğe anlamadan aşık kelebek olmadığını?
Dünyanın yüzeyi ne de tatlı görünür göze!
Oradaki her şey hatta acı bile, büyüler sanatçıyı;
Titreyerek eşlik ettiği bu büyük dramın içinde,
Sanatın bir parçası değil midir gözyaşları da?

Gözyaşlarından ne diye bahsediyorum ki?
Bugün ışık, neşenin ruhu, parlatıyor gökyüzünü.
Çirkin hiçbir şey yok artık; baharın zarafeti
Geziniyor tüm yüzlerde, evrenin tebessümü.
Ah! Nasıl bir sarhoşluk! Hissediyorum her şeyden
Beni kendine çeken bir huzurun yükseldiğini;
Seçemiyorum, her şeyi aynı anda dile getirmek
[isterken.
Bir çiçeği çok beğensem, hemen çağırıyor diğeri

Ve eğilerek üzerime diyor ki: “Ben daha az mı
[güzelim acaba?”

Gördüğüm her şeye tutulduğumu hissediyorum
[aşkla.
Sanat şefkat duymaktır. Yerde, eli başının altında,
İçi rahat uyuklayan bir çocuğa;
Taşıyarak hâlâ yeşil limonlarla dolu ağır bir sepeti,
Yoldan geçen, parlak kırmızı dudaklı,
Gülbüz, kalın enseli kıza;
Beyazlarla süslenmiş yapraklarının altında, ayakta
Çiçeğe durmuş bir portakal ağacına;
Yanan göğün altında, alacakaranlık gibi tatlı
Solgun ve taze bir günün sızdığı büyük zeytin
[ormanlarına;
Bir gardiyan gibi beni yukarıdan gözetliyor
[görünen
Sert tavırlı, dikenli kaktüse;
Beni fark edip yaklaşan, tanımasa da kendini
[sevdiren,
Sahibini uzaktan takip eden iyi bir köy köpeğine;
Yanında şaklayan kırbaça yan gözle bakan
[ağırbaşlı bir eşeğe;
Bir aşık gibi gururlu, kulağında bir çiçekle
Sağa sola seğirterek kişneyen bir ata
(Her tarafa çiçek konuyor burada, atların
[yelelerine,
Kadınların süt beyazı sinelerine ya da siyah
[saçlarına),
– Günlük hayatın bin türlü tesadüfü arasında,
Güneşle çerçevelenmiş tüm bu küçük sahneler
Büyüsü altına alıyor beni ve saatler,
Saatler boyunca bakakalıyorum altın rengi
[gün batımında
Bulutlara doğru yükselen ve kaybolup yukarıda
Yüksek zirvesini bir ışık seliyle giydiren,
Biz hissetmeden gökleri titreten
Bir meçhul soluğun uzak esintisi altında
Sürekli hareket eden uzun okaliptüs ağacına.

NİNİNİ

Sallanan beşikten çığlıklar yayılıyor etrafa;
Kadın koşuyor ve eğilip çocuğun üzerine,
Yumuşacık, safiyane bir şarkı söylüyor ona
Rüzgârın bıraktığı yankılar misali, sırasız
[kelimelerle.

Çocuk yatışıyor onun sesiyle;
Çırpınan kalbi cılız bir çabayla şöyle bir
[kabardıktan sonra
Gülümseyerek uyuyor çocuk, gelmekte olan
[gecenin kucığında.

Siz ki, bazı akşamlar, çocuk hâlinizle,
Yakınırsınız hayattan ve koyarak elinizi kalbinize,
Ağlarsınız hıçkıra hıçkıra ve bize düşer, biz
[şairlere,

Bir ninniyle uyutmak kederinizi.
Üzerinize eğiliriz ve acılı ya da neşeli
Sesimiz yanıt verir size, uzak bir yankı gibi.
Ey şairin şarkısı, o sonsuz ninni,
Üzgün bir çocuk misali uyut insan neslini;
Saklayarak kalbini çok büyük bir unutuşun içine
Gelip kapat göz kapaklarını gerçeklere.
Bir tek sanat, bu dünyada, tıpkı ölüm gibi,
Alabilir içine hepimizi ve verebilir onu sevene
Dinginliğinin o ölümsüz gülümseyişini.

MICHELANGELO'NUN GRUPLARI ÜZERİNE

Medici'lerin Mezarında.

Michelangelo'nun Medici'lerin anıtını inşa ettiği dönemde, son özgür hükümetin varlığını sürdürdüğü Floransa'nın, Papa VII. Clemens ve Şarlken'in birleşik orduları tarafından henüz zapt edildiği, en iyi yurttaşlarının öldürüldüğü, cumhuriyetin ortadan kaldırıldığı ve Alexander de Medici'nin herhangi bir ayaklanmayı önlemek için, şehre hâkim bir kale inşa ettirdiği bilinir. On bir ay süren kuşatma sırasında şehrin önde gelen savunmacılarından biri olan Michelangelo, uzun süredir öldürülmek üzere takip edildiğini biliyordu. Papa Clemens, onu Medici şapeli tamamlayabilmesi amacıyla, sırf ailenin çıkarları için affetmişti.

I ŞAFAK VAKTİ

San Lorenzo, Floransa.

Gün nasıl da ağır geliyor göz kapaklarına!
Uyurken eğdiği başı
Bitkinlikle düşüyor omzuna:
Sanki hâlâ şüpheyile karşılıyor ışığı.
– Canın mı acıyor? Neyin var? Hangi bilinmez
[düşünce
Bir korku titremesi dolaştırıyor çıplak bedeninde?
Kolunu kaldırmışsın, dudakların aralık:
Neye bakıyor dalgın gözlerin,
Hangi hüznle ürperiyor o genç ve olağanüstü
[yüreğin?
Ah, el değmemişim, kaldır gözlerini azıcık:
Orada, yeşil kırlarda, yamaçlarda,
[görmüyor musun

Doğmak isteyen günün o ilk beyaz ışıklarının
[titrediğini?
Endişeli dünyanın sana seslendiğini
[duymuyor musun
Ve askıda kalan hayatın yeniden doğmayı
[beklediğini?
Ah tatlı şafak, neşe saç her yana, akıtırken
[aydınlığını,
Kov gitsin gecenin hayaletlerini
Gel... Susuyor musun? Hangi korkunç düş
[bırakmıyor yakarı?
- Düş mü? Hayır, ne yazık ki! Korkutan beni
Gerçeğin ta kendisi! Serseme çeviriyor yüreğimi.
Uyumuyorum, görüyorum, acı çekiyorum.
[Ah! Keşke,
Bir rüya gibi, kovabilseydim gözlerimin önünden
[gerçeği!
Ama yok, elimden tek gelen, göstermek onu
[göklere.
Demek altın ışıklarımın aydınlatması gerek
Bu kanında boğulmuş şehri, bu kurbanları,
Bu cellatları, demek kendimi suç ortağı ilan ederek
Sermeliyim üzerlerine büyük mavi semayı!
Söyle, delip geçerken kulağımı
Güçsüz olan dürüst insanların umutsuz çağrısı,
Sanıyor musun ki düşünebiliyorum yemyeşil
[kırları,
Irmakların berrak akışını, masum büyük dağları?
Kanım çekiliyor dehşetten, kırışıyor tazecik alnım,
Göz yaşlarımdan çukurlaşıyor yanağım
Ve hissediyorum ölüyor güzelliğim bir çiçek misali,
Öldüğü vakit adalet. Ey alevden ışıklarım, erdemli
[aydınlığım,
Ne zaman nüfuz edeceksiniz ruhlarına insanların?
Geceyi tüm gözlerden kovduğunuz gibi,
Ne vakit kovabileceksiniz tüm bu lekeli kalplerden
Oraya kök salan utancı ve en görkemlisini suçların?
Aydınlanarak nasıl arınır ki toprak kirinden?
Ama hayır, aydınlığım bir mızrak gibi takıldığında
[peşine,

O muzaffer suç serilir ışığının önüne...
Ah! Karanlıklar içinden gel koyu gece.

II GÜN BATIMI

Boşa mücadele etti, acı çekti; her şey onu
[terk ediyor şimdi.
Düşürerek kollarını ve eğerek geniş çehresini,
Bozguna uğramış o sonsuz yorgun kahraman,
[hissediyor
Onu çepeçevre saran gecenin göğsüne indiğini.
Mağlup değil, ama kırık, hissizleşmiş kalbi
[hayret ediyor
Kutsal gerçeğin ve Tanrının ona ihanet etmiş
[olmasına.
Tıpkı gökyüzü gibi, gelecek de saklıyor yüzünü
[ondan.
Unutmak isterdi, ama yapamıyor; düşünceleri,
[uzakta,
Geçmiş korkulara gömülüyor. Umut öldüğü
[zaman,
Heyhat! Bir tek hatıraları bırakıyor ardında.

III GECE

"Uyumak tatlı gelir bana, daha da tatlıdır
[taş oluvermek
Utanç ve sefalet sürdükçe dünyada;
Ne büyük mutluluktur hiçbir şey görmemek
[ve hissetmemek
Alçak sesle konuş; ah, beni uyandırma!"*

* Grato m'è il dormire e più l'esser di sasso,
mentre che l'danno e la vergogna dura;
non veder, non sentir m'è gran ventura;
però non mi destar, deh, parla basso. (Michelangelo)

IV

GÜNDÜZ

Güneş tepede, işte nihayet ezip geçen ışıyla
Yıldırım gibi çarpan, intikamcı gün karşımızda!
Bir dev gibi doğruluyor dünyanın üzerinde:
Öfke var içinde; kasırga misali, bir nefesiyle
Elinin altında korkuyla eğilmiş canavarları
Süpürüveren Herakles* sanki, bir kurtarıcı.
Uyanışı görkemli; başını çevirdi,
İnsanüstü bir güçle dolup taşıtı bedeni
Ve bir yay gibi gererek eğilmiş omzunu
Tehdidini savurdu:
– Ayağa kalkın ey halklar, gelecektir bu,
Havada ışık saçan kurtuluş günü!
Ey mağluplar, bizzat siz yarattınız onu.
Sizin alev gibi yayılan hiddetiniz tutuşturdu
Nihayet isyanınıza ortak olan gökyüzünü;
Ruhunuzun adeta ölüp yeniden dirildiği ve
Kahramanlığınızın aydın kıldığı bu günde.

* Roma mitolojisinde Herkül olarak da bilinen, Yunan mitolojisinin efsanevi bir kahramanı. Zeus ile Alcmene adında ölümlü bir kadının oğludur ve gücü, cesareti ve sayısız kahramanlıklarıyla ünlüdür. Herakles genellikle kaslı ve güçlü bir figür olarak tasvir edilir, bir sopa taşır ve on iki görevinden birinin bir parçası olarak öldürdüğü Nemean aslanının derisini giyer. Efsaneye göre Herakles, "Herakles'in Görevleri" olarak bilinen ve çeşitli hayvanları öldürmek, bir yaban domuzunu yakalamak ve Augeas ahırlarını temizlemek gibi görünüşte imkânsız olan on iki görevi tek bir günde tamamlamıştır. – Y.H.N.

FRÉJUS ARENALARI

M. J. -O. M.

Gökyüzü ışık saçıyordu karayelin soluğuyla.
Sarmaşıkla bezenmiş siyah sütunlarıyla
Uyuyan o eski sirk, can buluyordu havada
Aralayarak taştan kemerlerini sonsuz semada.

Yıkık bir tiyatronun tepesinde dalgalanıyordu,
[ışık ortasında
Sıcak bir yansımayla yaldızlanmış bir yeşil
[meşe ağacı.

Bir yabani ot ve kekik rayihası
Yayılıyordu topraktan, her adımımızda.

Aşağıda bir kemerin altına saklanmış bir evden,
– Arenanın hakiki bir evladına ninni söyleyen
Tatlı ve güçlü bir ses yükseldi birdenbire.

Sağır bir yankıyla sarsılan eğimli büyük duvarlar,
Doymak bilmez bir insan ırkından o son hayatta
[kalanlar,
Adeta koca bir beşik oluşturunuyordu çocuğun
[üzerinde.

ŞAİRİN KEDERİ

Falcon,
Nice cıvırı.

Dilsiz evrenin bir tek gün belirdeđi
- Ve söndüğü bir göz olmak yetmez bana.
Ey büyük karanlık hayal, uzun uzun bakmak
[isterdim sana,
Başkalarında görmek izini! Sonsuz tabiat
[bırakmıyor peşimi,
Çıkmıyor aklımdan ve dizelerimden taşıyor adeta.
Devasa kâinatta küçücük hissediyorum kendimi:
Korkutuyor, büyölüyor beni; huzursuz ruhumda
Çalkalanıyor dünya, tüm tedirginliği
[ve güzelliğıyle.

Durmaksızın yeni düşünceler tomurcuklanıyor
[zihnimde,
İştah kabartan, yaratan sevincimi ve ıstırabımı.
Hissettiğim, dile getirebileceğimden fazlası
Sessizlik yine de bir yük gibi eziyor beni.
Beni çağıran ve düzensiz ahengi kalbimde titreşen
Bu tatlı dizelere bırakıyorum kendimi.
Bende doğan her şey uçup gitmek istiyor hemen:
Nasıl saklamalı düşünceyi? Bazıları öyle güzel ki
Onlara geçit vermek, gün yüzüne çıkarmak için
[varlıklarını

**Bize rağmen aralanıyor kalbimizin kapısı:
Kavradığı düşünceyi ölümsüz kılmak istiyor
[insan!**

Düşünce dediğin aşk misali engindir aslında
Ve başkasına akmak ister hiç durmadan.
Erdem gibi cömert hisseder kendini sanat da:
İki kişi olmak isterim ben güzel bir şey
[gördüğümde.

Bilmem ne gizlidir bu sarhoşluğun içinde,
Sonsuz ve büyük gelecek yalnız bir yüreğe;
Paylaşmak, bir görev gibi dayatır bize kendini:
İşte bu derin arzu çarptırır asi kalbimizi.

Ama o vakit, fark ederek aniden zayıflığını
Derin bir iç çeker insan güzelin karşısında.
Bir keder çöker daralan yüreğine; hazzın
[yüksek olanı
Ağlama isteği yaratandır insanda.

DÜN AKŞAMKİ DİZELERİM

Dün yazmıştım, bugün yeniden okudum sizi,
O denli eskidiniz mi dünün zavallı dizeleri?
Gözlerim okurken tanımıyor artık sizi.
Kalbimden geliyordunuz, – oysa kulaklarım şimdi
Dalgın hâlde, bir yabancıyı dinler gibi dinliyor sizi.

Ah soğumaya yüz tutan tatlı dizeler, ah kırılğan şiir,
Sende bu kadar çabuk ölen hangi geçici cazibedir?
Ya da belki sebep, artık aynı çarpmayan kalbimdir,
Benden mi geliyordu tüm o tazeliğin?
Hissettiğim şey şimdi
İnsanın sevdiğini bir gün içinde yitirdiğinde
[hissettiği!]

– Ama bu dizelerin daha da uzak olduğu sizler,
Şiirden, uzun günler ve mesafelerle ayrı düşenler,
Ey meçhul okurlar, benim ruhuma kazınan bu
[dizeler]

Nasıl bir iz bırakır sizinkinde?
Çoktan unuttunuz onları belki de...

Sesleri hiçbir duygu uyandırmadan kalplerinizde,
Bulanık bir hayal gibi kayıp gittiler üzerinizden,
Oysa bu dizelerde uyukluyor bir insanın yüreği.
Dün yazıp bugün okuduğum yeniden
Dünün zavallı dizeleri, hayatım sizdeydi.

DÖRDÜNCÜ KİTAP
DOĞA VE İNSANLIK

GENITRIX HOMINUMQUE DEUMQUE*

Çocukken, rüyamda, annemin benimle konuştuğunu
Duyduğumu sandım; onun gözleriydi en azından,
Onun yürüyüş biçimi, onun sesi; ama bu ses daha
[vurguluydu
Daha soğuk, sanki kaybetmişti ruhuma kadar
[uzanan

O sevecen tınıyı: Bu, gerçekten annem miydi?
Bu yabancı sesin benimle konuşmasını dinliyordum,
Kulağıma aşınaydı, kalbime yeni,
Bir çeşit korku hissediyordum.
Şafak söktüğünde, ağladı ağlayacak hâldeydim.
Uyandım; annem başucundaydı yatağımın.
Gözlerim onunkileri aradı, hâlâ şüphe içindeydim,
Ağzından çıkacak tek kelimedeydi kulağım.
Sonunda konuştu; sesini duyduğum anda
Ruhu baştan aşağı şarkı söyledi sanki.
Koştum sarıldım ona.

Söyle bana ey ebedi annemiz, ey doğa ana,
Sen ki, süt dolu memeni emen açgözlü nesilleri
Hiç yorulmadan besleyen, ardı ardına,
Dağların, denizlerin üzerinde, çayırlarda ya da
[ormanlarda

Kalbimizle kâh tatlı kâh sert konuşan güçlü sesini
İşittiğimizi sandığımız, söylesene
Bize sunacak, sevgiye, şefkate dair bir şey yok mu
[elinde?
Anne gibisin, ama sesin benzemiyor bir anneninkine,

* Latince bir deyim olup "Tanrıların ve İnsanların Anası" anlamına gelir. Genellikle antik Frigya'da bereket, doğa ve toprakla ilişkili bir ana tanrıça olarak tapınılan Kibele'ye yakıştırılan bir ifadedir. – Y.H.N.

Güldüğünde insan soruyor kendine, bu gülen
 [bir yüz mü diye,
 Tereddüte kapılıyor seni gördüğünde ve sana karşı
 Kederle karışık şaşılasi bir saygı hissediyor içinde.
 Enginliğinde çarpan tek bir kalp var mı?
 Bereketin sevginin sureti değil mi yoksa?
 Kuşlar şarkı söylediği vakit yeşil yapraklarının
 [altında,

Taze şafak belirlediği vakit semalarında,
 Yeniden doğduğunda ölümsüz ilkbahar
 [gür kahkahasıyla,
 Uysallaşmış okyanus gelip kıyılarını yaladığında,
 İçinde analığa dair tek bir tel titremez mi?
 Ya o büyük, karmaşık sesler, o haşin senfoni,
 Titreyen göğsünün derin nefesi, bize hiçbir şey
 [söylemez mi?
 Yok mu bir anlamı? Yalnız görmekle mi kalıyorsun
 [bizi acaba?

Haberdar mısın dünyada,
 Yaşamının ve eğlenmenin asla yetmeyeceği,
 [anlamak da isteyen,
 Ruhu büyük bir arzuyla titreyen,
 Kalbi sevmek için çarpan,
 Ve uzatsa da kollarını, seni asla bulamayışına şaşan
 Tuhaf bir mahlukun varlığından?

Bununla birlikte ey hissiz ve dilsiz doğa,
 Dalgın şair sana yönelirken ara sıra
 Hisseder gibi oldu kendisine kadar yükseldiğini
 Şefkatli bir sesin, umutlu bir yankının
 Ve insana güvenen insan yineledi:
 "Tabiatın kaynağında inayeti var Tanrı'nın,
 İnanalım!" Tüm insanlık o günden beri,
 Sessizce geçip gider dünyadan unutarak sefaletini,
 Akşama doğru yatar ve uykuya dalar mezarında,
 Annesinin tüm gece beşiğinin başında
 Beklediğini öğrenmiş bir çocuk gibi.
 Eğer insan rüyasından sıyrılarak uyanırsa
 [günün birinde,
 Hangi el uzanacak tereddütlü adımlarına

Ve tırmanarak sonsuzluktan kulağına,
Derin mezarında hangi ses konuşacak onunla?
Tanıyacak mıyız seni gülümseyen doğa,
Güzel bahar günlerin, çiçeklerin ve kokularınla,
Gerçekten bu denli umursamaz mısın yoksa,
Gözyaşından habersiz, neşeye yabancı,
Çökmüş dizlerinin üzerine, aynı elle,
Ölü ya da canlı,
Hepimizin beşiğini sallayan sütanne?
Uzun taş uykumuzdan uyandığımızda,
Öğreneceğiz sonunda. – Lakin uyanacak mıyız
[acaba?

EVRENSEL KAVGA

*Biarritz'de bir kış akşamı,
1876.*

I

Akşamın esintisiyle titriyordu ilgin ağaçları,
Doğmakta olan taze gölgeler sarmalıyordu toprağı.
Dalgalar sonsuz öfkeyle gürliyordu yanı başımızda:
Onları görmeden yürüyorduk gecenin ortasında.

Biarritz, ışıklarla bezeniyordu uzakta.
Şuh bir edayla eğilip uzun kara nehrin yamacına,
Bu derin aynada seyrediyordu kendini.
- Dalgalar tozlarını serperken alınlarımıza.

Gözlerimizde ilk deniz fenerinin ışığı,
Umut gibi parlak ve kaçak onun gibi,
Matemli denizler üzerinde sürüklüyor kızıl şafağını.

Oysa sular gözyaşlarıyla kaplıyordu sığ kayalıkları,
Bizse hep yürüyorduk, yalnız, dalgın,
Hissediyorduk daha kederli bir dalganın
İkimizin de kalbinde yükseldiğini.

II

Sen ki tuhaf sesi bir çağrı gibi alt üst eden insanı,
Sert soluğu sarhoş eden ve yukarıda, karanlık
[semada,

Neşeyle cıgılık attıran iri yırtıcı kuşlara,
Okyanus, okyanus, ey ebedi savaşçı!
Kayalara çarpan dalgaların arasında
Gördüm sanıyorum kavganın, evrensel çarpışmanın
[timsalini:

Doğa da dalgalı denizlerin misali,
Bilmem nereye gider savrulup göğün rüzgârıyla!

Yukarıdan bir ışık huzmesi süzülür bazen:
Karanlık dalga aydınlanır, sonra gölgeye karşı
[yeniden.
Tıpkı, devasa evrende kaybolmuş insan seli gibi.

Göge doğru tırmanıp düşüyorum sonra,
Yukarıdan gelen yansıma bir anlığına aydınlatsa da
[düşüncemi,
Ardından parçalanarak gömülüyor denizlerin
[karanlığına.

DOĞU'YA DOĞRU YOLDA

Trende, 1876.

Işığın sonsuz varlığı!
Ey mavilikten kararmış sema!
Bir ateş kasırgası gibi
Kaplıyorsun toprağı.

Merhaba! Dağıtıyorsun taze aydınlığınla
Dertlerin soğuk sisini.
Dar ya da sığ her düşünce
Kısalmış ufuklardan doğuyor sonuçta:

Ama o büyük gün geldiğinde,
Yüzümüze çarpan hakikat gibi
Gittikçe kabaran kalbim
Genişler gökler misali.

İleri!
Bu devasa kızıl ufuk vatanım olmalı
Tek yuvam olsun dilerim
Başiboş bir güneş ışığı.

PROVENCE'DA

Toulon civarları, 1876.

Bir kertenkele misali verip güneşe sırtımı,
Seviyorum kırmızı toprağın üzerine uzanmayı.
Her ot parçasından bir şarkı yükseliyor havaya.
Korkuya kapılıp azıcık kıpırdanmamla
Binbir böcek kaçışıyor sağa sola.

Sıcak toprak kımıldıyor ve yaşıyor sanki.
Şeffaf hava titriyor ve hareleniyor gözlerimde;
Başım dönüyor, zorlanıyorum takip etmekte
Havalanan düşüncemi: yıllanmış şarap gibi,
Isıtırken sarhoş ediyor güneş bizi.
Ah nasıl da aydınlık! Hissediyorum başımın üzerinde,
Bulutsuz gök ışık saçarak süzülüyor.
Sonra ufukta, orada ta gerilerde,
Uçsuz bucaksız deniz, daha koyu mavisiyle
Çok daha derin bir başka göğe benziyor.

AKDENİZ

*Saint-Louis köprüsü,
Menton.*

İşte yeniden buluştuk sonunda:
Dalgalı berrak deniz, merhaba,
Güneşte gülümseyen tehlikeli ve cazibeli gözdem,
[ey sen,
Kederliyen bile gök mavisi kalmayı bilen!

Sana geliyorum, bıktım sisli okyanustan,
Onun o sonsuz yakınmasından ve vahşi
[dalgalarından;
Senin kıyılarındaki o capcanlı neşe
Ulaştın dilerim gözlerimden kalbime!

Gözümde tütüyor beyaz çiçeklerinin rüzgârla
[salınması
Kavrulan yamaçlara serpilmiş portakal ağaçlarının
Ve sana doğru eğilmiş dalları
İki bin yıllık dev zeytin ağaçlarının.

Yarılan topraktan fışkırdığı vakit Alplerin granit
[kayaları,
Hayretle gördüler ayaklarının altında,
Rüzgârların soluğuyla
Ürperen maviliğinin güneşte parıldadığını.

Ve o andan beri, o vakur yüce dağlar
Kaldırarak yıldırımların parçaladığı çıplak
zirvelerini
Önünde dururlar
Ve sonsuz göklerin tepesinden seyrederler
[gülümsemeni.

Dağ yaşlanır elbet, uzun kışın ağırlığını hissederiz
Beyaz ve kederden kırışmış alnının üzerinde.

Lâkin görmez miyiz, ey deniz,

Yenilmek nedir bilmeyen gençliğin kaynadığını
[sende?

Dalgalar küreklerin altında işte böyle titriyordu,
Atina limanlarından kaçan Yunan gemileri
Şişirerek rüzgârda yelkenlerini

Sürü hâlinde uçtuğu vakit geniş düzlüklerine
[doğru.

Seni daha iyi seyredebilmek için çıkacağım tepeye,
Sarp tepenin üzerinde, yeşil vadilerde
Eğerek acı meyveler taşıyan dallarını

Mersin ağacına doğru meylediyor solgun limon
[ağacı.

Uzak ufkun karışıyor gökyüzüne yıkanarak
[ışıklarla

Ey Venüs'ün mavi gözlü annesi
Seyrederken seni hayranlıkla

Hissediyorum bakışlarımın orada yittiğini.

Titreyen bir nokta görülür ıssız dalgaların
[göğsünde

Yalıçapkınlarıdır bunlar, o beyaz kuşlar, sürü
[hâlinde

Birbirlerine sokulup uyudukları zaman

Suyun üzerinde onları tek bir beden sanır insan.

Aniden bir gürültü olur, sürü dağlararak korkmuş
[hâlde

Kaçar göklerin derinliklerine,

Nefessiz kalana kadar yükselmek ister insan da

Ve kuşlar gibi kaybolmak bulutların arasında.

Sen ki boşluğu açarak önümüzde, sınırlarsın
[dünyayı,
Sen ki durdurursun adımlarımızı, engellemeden
[bakışlarımızı
Senin kıyılarında sever gözlerimiz en çok da
Uçan bir kuşa bakmayı, bir parça kıskançlıkla.

Sonsuzluğu öyle çekici kıalarsın ki, şöyle anlatır
[efsane:
Bir gün, bir çocuk, aşmak istemiş seni bir kanat
[cırıpışta
Sarhoş hâlde atlayıvermiş boşluğa
Ve yalpalayan kanadı alıp götürmüş onu geri
[dönmemek üzere.

Çocuk gider denizlerin rüzgârı doldururken
[ciğerlerini,
Görür ufkun gözlerinin önünde genişlediğini
Ve kaçtıkça onu cezbedtiğini,
Büyülenir arzusu kadar büyük olan
[sonsuzluktan.

Yükselir, düşer, ölür! Ama o uzun soluklu
[sarhoşluğundan
Sanırım bir şey kalır geriye, bize:
Bu huzursuzluk kalbimi böyle sıkıştıran
Sonsuzluk karşısında, ondan yadigârdır
[belki de.

Hor görüyorum seni ey dar ufuklu dünya;
Sert alınlı dağların bir duvar gibi geliyor bana.
Kanatlanan kalbim, o karanlık ormanlarında
Güçten düşüyor, bir mahkûm misali.

Açıl, ey deniz: cesurca koşmak istiyorum uzaklara
Koşmak, senin alevden dalgalarının güneşe koşması
[gibi,
Ve bil ki dalgalarınla göklerin o sonsuz aksi
Fazla değildir ruhuma.

Ne tatlıdır pişmanlık duymadan atılabilmek ileriye
Özgür olmak, görebilmek ufkun sana
gölümsediğini,
Arkana bakmadan gidebilmek ve
'Yaşamak, ilerlemektir!' diyebilmek kendine.

AUVERGNE MANZARASI

1880.

Mavi bir pus içinde, ayaklarımın dibinde
Belli belirsiz uzanıyor Limagne, kendini sakınarak
[gözlerden.
– Tepenin ardında beliren güneş, o beyaz gölge
Gülümsüyor sisin içinden.

O vakit kavak ağaçları çıkıyor ortaya ve kırmızı
[damlar.
Yoksa yüzüyorlar mı bir denizin dalgaları
[arasında?

Sallanırken hafiften esen rüzgârla,
Kayıp giden kararsız yansımalara benziyorlar.

Her nasılsa, gerilerden, kabaran
Ve göğün içinde bir hamlede ölecek olan
Dalgalı ovanın devamı gibi karışarak bulutlara
Yükseliyor dağ, devasa görünerek bakanlara.

AY IŞIĞI

Nice, 1880.

Dün, akşama doğru, aralık pencereden,
Taze bir ayışığı süzüldü birden.
Bu beyaz huzme, titrek ve belli belirsiz bir dokunuş
[gibi,
Bir aşkın ilk bakışı gibi tatlı, tüm ısıltısıyla,
Ürperen elimin üzerine konuverdi.
Öylesine cazibeliydi ki puslu gecenin ortasında
Kanatlanıp gidecek diye titriyordum
[gizliden gizliye,
Kalbim çarpıyordu... Işığın konuştuğunu sandım
[benimle:
“Mademki sana tatlı geliyorum ey şair, diyordu
[bana,
Mademki tek benim yansımam var kalbinde,
[bakışlarında,
Mademki anlıyorsun beni, şarkı söyle bana!
Boşuna mı göklerden kalkıp geldim sana,
Boşuna mı gülerek oynuyorum karanlık boşluğun
[ortasında,
Boşuna mı değişiyorum hayallerin kadar canlı
[bakışlarına?
Bir şiire, bu sonsuz aynaya hapset beni!”
– “Ah, tatlı ışık, akşamın şairleri, belki yüz defa
Çevirip bakışlarını bulutların beyazlaştığı
[noktaya,
Gördüler o incecik kutsal ışığının inişini
Ve yüz defa şarkı söylediler sana.
Ormanların içinde uzaklaşan beyaz bir gölge gibi,
Yunanistan hayrandı sana, sisli İngiltere,
Akşamları hayallere dalan Almanya
Yeğlerdi seni o büyük ateşten güneşe...
Bırak beni, yeniden başlayamam artık bunca
[gecenin ilahisine!”

Böyle af diliyordum işte. Ama o süt beyazı büyüğü
[ışık hâlâ
Dolaşıyordu parmaklarımda: “Şarkı söyle bana!”
Diyordu sesi yine. “Ey şair, ben, ölümsüz
[gülüşümle,
Sonsuz gökyüzünün derinliklerinde
Senin için neşe ve aydınlık saçarken her gece,
Sen korkuyor musun yoksa
Bir kez daha şarkı söylemeye benim onuruma?
Hayır, senin şarkın devam etmeli benim
[güzelliğimce!”

Kulak verirken peşimi bırakmayan bu sese,
Dizeler doğuyordu içimde, işte burdalar, seriyorum
[önünüze.
Dünyanın güzel akşamları ihtiyardır epeyce
Kalbimse gençtir ve doludur onların zarafetiyle.

BİLEYİCİ

Aralık, Ravenne.

İssız tarlaların ötesinde, boş bir mezarın yakınında,
Ravenne şehri uyur, yaslanmış ihtiyar surlarına,
– Yaşamaktan yorgun şehir parçalanırken havada
İnsan, her şeye rağmen, hâlâ mücadele verir ve
[çalışır orada.

Sabahları, şehir uyanır uyanmaz, meydanın orta
[yerinde

Bir bileyici yerleşir kapımın önüne,
Kederli ve solgun alevi doğan günle sönse de
Hâlâ tüten, sıcak bir sokak fenerinin dibine.

Bir çocuk toplamaya gider bıçakları, makasları;
Her kapıyı çalar ve her evden bir hasat yapar adeta:
O vakit, eğerek sırtını
Beyaz saçlı yaşlı adam başlar çalışmaya.

Gün boyu çalışır, akşam olduğunda bitmemiştir işi
[hâlâ,

Gece iner sonra, sis çevreler etrafını:
Kara göğün altında devam eder çalışmaya.
– Sokak feneri, bir şimşek gibi yanar sonunda.
Yeni bir gündeğümü, o beklediği ışık, biraz daha
[kederle

Oynaşır yaşlı adamın yorgun yüzünde.
Hafifçe doğrulur, nefes alır ve gecikmeden
O tekdüze çarkı çevirmeye başlar yeniden.

Gıcırdayan taştan başka ses işitilmez ıssız
[mahallede:

Bir testiden bir damla su düşer çarkın üzerine
Ve durmaksızın ıslattığı çakıltaşından, gece vakti,
Sarkar sessiz bir gözyaşı gibi.
Başlangıçtan beri akar bu su, tıpkı zaman gibi.

– Gerilerde, eski kuleler beliriyor sisin içinde.
Görmeden onların kara zirvelerini, ayaklarının
[dibinde
İnsanlar çalışıyor, bin sekiz yüz yıldan beri.

Taşın üstündeki son bıçak da bileylendiğinde,
Adam yoksul evine dönüyor sessizce;
Tamamlanmıştır çalışma çemberi işte:
Ey güneş, doğ ki, çark başlayabilsin yeniden
[işlemeye.

BİR MADEN OCAĞINDA

Cesurca vur ve kır taşı,
Daha güçlü vur, ey kazma!
Kıvılcım çakıyor ve karanlıkta
Parlıyor parçalanan kayanın kırmızı ışığı.

Cesurca vur ve ruhumu parçala bir hamlede
Ey titreşen acı!
Acı çekmek anlamaktır ve sert bir alevle
Aydınlatır kalbimi çektiğin acı.

SAVAŞ

İşte on yıl oldu bile! Ah! Hatırlıyor musunuz acaba
 Sevdığımız her şeyin: adalet gibi Fransa'nın da
 Sanki umutsuzca yok olup gittiği
 O sisli kış günlerini, acı dolu o uzun günleri?
 Eziyordu kalplerimizi yeni haberlerin ağırlığı
 Sonu gelmez balta darbeleri gibi... – Bir çarpışma
 [daha!

Bir yenilgi daha! – Eğiyorduk başlarımızı
 Kurşunların yağdığı gri göğün altında.
 Çocuktum daha, askerlerimizin uzun bir sıra
 [hâlinde
 Gittiğini görüyordum ve gözden kaybolduklarını
 [uzakta,

Orduların eriyip gittiği o karanlık ufukta
 Ve tutarak kalbimi silahsız ellerimle,
 Savaşın boğuk seslerini dinliyordum rüzgârın
 [ortasında.

O vakit, hep aynı düşünce, bir dua misali,
 Kalbimin derinliklerinden gelip buluyordu beni:
 “Bu savaş miladı olsun tüm savaşların!
 Fransa, ey son şehit, senin kahramanca azabın
 Dehşetinin tesiriyle korku salsın insanlara!”

On yıl! – Şimdi içinde bulunduğumuz andan
 [baktığımda,
 Bilmiyorum gülmeli mi ağlamalı mı bu çocuksu
 [adağa...
 Umut edebilir miyim gelecekte bir gün gerçek
 [olacağını?
 Uzun süre yaşar kalplerimizde nefret kalarak
 [ayakta

Savaşlar boyu eklenir adaletsizlik adaletsizliğe;
 Ne üzücüdür kötülüğün kötülüğü doğurması!
 Hangi yüzyıl son verecek bu ölümcül döngüye?

Vazgeçerek o son zaferin sarhoşluğundan
Hangi halk genişletecek tarihin ufkunu?
Bilmiyorum, fakat ey büyük halk, kalbim çoktan
Kutsadı seni ve getirişini savaşın sonunu!
Senin için çalışıyorum, davan emanettir bana,
Seviyorum seni, bilirim dinlenir geleceğimiz
[toprağında,
Adalet ve özgürlük yazmalı alnında
Çünkü ey halk, sen, insanlığı taşırsın bağrında!

BURUNSALIK*

Berlin, *unter den Linden*."

İhlamur ağaçlarının altından, bir şey tutarak
[ağzında,
Bir köpek geçiyordu; vahşi bir buldogdu bu;
Elimi paramparça edebilirdi bir ısırışta...
Acele etmeden adım adım izliyordu bir çocuğu -
Parlayan gözleri, o dik boynu, bir çalımla
Gösteriyordu bize bir şey taşımaktan duyduğu
[gururu,
Her ne kadar bir şey taşımıyor olmayı tercih etse de.
Dahası, köpeğimiz, hazır hâlde direnmeye,
Gösteriyordu geniş dişlerini, hazinesine göz diken
[biri
Sessizce yaklaşmaya kalkarsa diye.
Peki, neydi bu kıymetli yük? Bir tahmininiz
[var mı?
Bu bir burunsalıktı!

Ey sahibini takip etmeye alışmış iyi köpekler
Güçlü ve uysal, bir tasmanın ucunda,
- Ey halklar, - sizi de bırakırlar bazı günler
Hür ve gururlu taşıyın diye zincirinizi dişlerinizin
[arasında
Eğer birkaç arkadaşınız onu sizden almaya
[kalkışırsa,
Telaşa düşer, kızar, gürüldersiniz anında,
Bu denli şiddetle savunmayın zincirinizi;
İnanın bana, hafifletin yükünüzü gönül
[rahatlığıyla:

* Halk dilinde; at, inek, deve, köpek ve benzeri hayvanların bir şey yemesine veya ısırmasına engel olmak için ağız ve burunlarına geçirilen nesne. - Ç.N.

** Almanya'nın başkenti Berlin'de, adını iki yanındaki ıhlamur ağaçlarından alan bir bulvar. - Ç.N.

Hırsızınızı kutsayacağınız zaman da gelecektir
[sonunda.
Eski kanunlar, geçmiş yolsuzluklar, askeri
[önyargılar,
Ağır vergiler, ey halk, senin burunsalığın da
[işte bunlar,
Ve bu yük kutsal görünür sana bile!
Gevşet biraz dişlerini, özgürlük bir adım ötede.

MİNNET

Roma, 1879.

Işığın sevdiği o güzel ülkede,
Sanatın çiçeklendiği... dilenciliğin bir de,
Sakince tırmanıyordum تنها bir patikayı
Duyduğum vakit topraktan yükselen acı feryatları.

Bir çocuk oyun oynarken düşmüştü bir deliğe
Zifiri karanlıktı delik, daha da fenası
İki kayanın arasına sıkıştığından bacağı
Mahkûm olmuştu hareketsizliğe...

Kıpırdayamayınca, tahmin edin nasıl bağırıldığını,
Koştum, endişeyle eğildim çocuğun üzerine,
Kurtardım oradan binbir zahmetle.

Giderken bir teşekkür bekliyordum açıkçası,
Ama aniden değişti çocuğun sesi, duruşu
“Para!” dedi bana açarak avcunu.

DİNLERİN MENŞEİ

1878.

O ilk mezar toprakta bir yarık açtığında
Baharda baş vermesi gibi tarlada bir tohumun,
Düşünceler içinde, gecenin ortasında
Diz çöktü adam, mezarının başında eski dostunun.

“Uyuyorsun” diyordu ona; “Uyan diye, altın
[buğday taneleri,
Tatlı meyveler, seni güçlendirecek et getirdim sana.
Bizi düşün karanlıkta yeniden açarken iri gözlerini.
Bazen, kızıl gök yitirdiği vakit rengini
Ve derin akşam boyun eğdiğinde semaya,
Havada süzüldüğünü görürüm sanki,
hayattaymıydın gibi hâlâ.

Boğuk sesin gelip geçti karışarak gecelerin rüzgârına.
Ey kalbime musallat olan, yakamı bırakmayan,
[sana yalvarıyorum
Benden kaçyorsun. Açım, susadım, üşüyorum,
İki büklüm oldum sefaletin yükü altında: elini uzat
[bana;

Ölümün yetişmesi gerekir hayatın imdadına;
Uzaklardaki bir dost gibi geri dön bana!
Bir zamanlar kardeşimdin, tanrım ol şimdi de;
Aç kollarını yaşayanlara uykunun derinliklerinde!”
İşte böyle, bir mezarın üzerinde, bir cenaze marşı
[gibi,
Bir çağrı gibi, yükseldi o ilk dua; –
Ama dilsiz mezar cevap vermedi ona.

KAYNAK

Fiesole, 1879.

Pınardan incecik bir su akıyordu
Güneşin altında başı açık bir kız çocuğu,
Dayamış dirseğini kayaya, beklerken testisinin
[dolmasını,
Dinliyordu suyun ağır ağır akışını.

Öküzler dönüyordu yayladan sürüyerek ayaklarını
Ve akşam güneşi çan kulesini kızıla boyuyordu.
Dikkatle izliyordum kızın, suyun henüz çok az
[dolduğu
Kumtaşından testinin üzerine eğilişini.

Berrak su, parçalanarak gelip geçen esintiyle,
Taze ve hafif, şarkı söyleyerek dolduruyordu testiye
– Ey hayatım, şu suyun akışı gibi, ak sen de!

Hissediyorum içimde dolaşan ve yükselen varlığını
Ve bazen, bilmek için kadehin dolup dolmadığını,
Sakin ama meraklı, eğiliyorum üzerine.

ŞATAFAT

Akşama doğru döndü geri; elinde
Sabah karısının istediği mücevherlerle:
Bileziği koluna taktı ve saçlarının arasına
Eflatun yansımali soluk safirden tacı yerleştirdi.

Gülüyordu genç kadının sevinçten büyüyen gözleri,
Safir, daha sıcak ışıklar saçıyordu karanlıkta;
Kadın da bizzat aralayıp ipek bluzunun yakasını
Boynuna taktı Seylan incilerinden gerdanlığı.

Kendini seyrediyordu güzelleştiren aynada,
Duruşunu değiştiriyor, küçük çıgıllıklar atıyordu
[sonra...
“Ne delilik!” diyordu parmağıyla dokunup
[gerdanlığa
Ve gözleriyle kıymet biçiyordu takılarına.

Çünkü güzelliği fiyatıyla ölçülür bu şeylerin.
Adamsa dalgın, susuyordu.
Yoldan, açık pencereden, uğultusu geliyordu
Çalışmakta olan kentin ve insan selinin.

Adamlar dört dönüyordu bir demirhanenin
[karanlığında
Nefes nefese; duvarcılar, sendeleyerek havada
Bir merdiveni tırmanıyordu. – Ve kadının boynunda,
Deniz dalgaları misali, inciler parlıyordu daima.

Adam, eliyle, bir taşın altında bükerek dizlerini
İki büklüm tırmanan bir adamı gösterdi:
– “Bak! Bu adam hayatı boyunca her gün çalışacak,
Yine de senin mücevherlerinin parasını
[kazanmayacak.”

Kadın gülümsedi gururla. Daha da güzelleşmişti
Gülümserken titrek ışıklar saçan tacının altında;
Gerçekten de insan onun bu gülüşü uğruna
Avuç dolusu altın ve ter saçabilir miydi?

Kadını bir çocuk kaprisi aldı akşam ilerledikçe:
Ne bileziklerini çıkarmak istiyordu ne kolyesini:
Karanlıkta uykuya daldı; hâlâ üzerindeki
[mücevherleri,
Ölgün yansımalarıyla pembe izler bırakıyordu
[yüzüne.

- O vakit düştü bir garip rüyanın kollarına:
Tüm bu parıltılı mücevherler yaşıyordu aslında,
İnciler kumsaldaki dalgalar gibi kıpırdıyordu
[göğsünde
Ve altın bilezik kıvranıyordu bileğinde.

Sonra aniden, sürüklendiğini gördü bir uçuşta
Onların karanlık ve uzak vatanlarına.
Ufukta, önce beyaz Sibirya belirdi karşısında:
Kanlar içinde zavallı insanlar çalışıyordu kırbaç
[altında.

Topraktan bir şey çıkarıyordu yaralı parmakları,
Saçlarının arasında parlayan safirdi bu...
Her şey değişti sonra: deniz, berrak ve pembe
[göğün altında,
Şark güneşine doymuş dalgalarını yuvarlıyordu.

Bir adam eğildi lâl rengi suyun üzerine:
Deniz titriyordu, adam bir anda daldı derinlerine.
Onu çıkardıklarında, burun deliklerinden
[kan fişkırıyordu
Açık havada hırıltılarla can çekişiyordu:

O anda fark etti kadın, adamın iki yana sarkmış
[ellerinde
Kendi boynundaki incilerin dalgalandığını...
Sonra her şey birbirine karıştı ve yükseldi göğe

Gürleyen dalgaların sesiyle insan hırıltıları.
Hiçbir şey duyamadı tek ve büyük bir uğultudan
[gayrı,
Ekmekten yoksun, fakir, koca bir halkın çığlığıydı bu,
Tatmin etmek için birilerinin ölçüsüz arzusunu
Kör bir çaba içinde hayatını harcayan bir halkın
[çığlığı.

“En azından toprağa tohum ekebilseydik keşke,
Üretseydik çalışırken, görebilseydik terimizin
[filizlendiğini!
Oysa kısır çabamız aç bırakarak, beslemek yerine
Büyütüyor sefaleti.

Lanet olsun alevler misali
Hayatımızı kemirip rüzgâra savuran bu işe;
Lanet olsun bu anlamsız şatafata, hayatını satana
Karşılığını ödemeye daima hazır olan kadın
[şımarıklığına!”

Sayısız göğüsten çıkıyordu bu uğultu sağanağı.
Kadın solgun bir yüzle uyandı, karanlıkta
Yorgun parmaklarıyla çözüp çıkardığı gerdanlığa
[baktı
Ve gördüğünü sandı billurlaşmış gözyaşlarının
[parıltısını.

SPINOZA

NEFRET VE AŞK

“İnsan nefret edemez ki anladığı birinden:
Ben de ruhların derinlerine gitmeye çalışırım daima.
Öyle benziyoruz ki birbirimize! Kötü birinin
[kalbinde bazen
Sevdiğim bir parça iyilik bulurum şaşkınlıkla,
Bazen de onlarda benim o katı horgörümünden
[bir parça.
Sonra da artık cesaret edemem bir şeyleri
[hor görmeye:
Nefret yer bırakmaz içimde küçümsemeye;
Hiçbir şey alçak değildir göğün altında,
Hiçbir şey boşa değildir zira.
Kötülük hâlâ acı yaratabiliyorsa da bende,
Beni yaralayarak merakımı uyandırır bir yandan da:
Şimdiki zaman, geçmişin insani her şeyin üzerine
Seriverdiği bir dinginlik yaratır içimde.
Aslında, dünyada olayları değil de nedenleri
[arayanlara
Şimdiki zaman da kıymetlidir, geçmiş zaman da
Ve yeterince yüksekte bakmayı bilen berrak
[bir zihin,
Aynı uzaklığa gerilediğini görür her şeyin.

Mutluluğu keşfettiğimi sandım bu dinginlikte.
Yine de bazen bir şüphe uyanır kalbimde.
Her şeyi anlayan ve kimseyi suçlamayan,
Nefret nedir bilmeyen biri, sevebilir mi gerçekten de?
Sevgi, tıpkı nefret gibi kaçar düşünen insandan
Sevgi korkar aydınlıktan: kim söyleyebilir ki
Verebilmek için kalbini, önce gözünü kapatman
[gerekmediğini?”

HAYALİ TAHLİL

Dünyadan kaçtığı vakit bir büyük kanat çırpışla
 Başka dünyalar bulur gözümüz uzay boşluğunda.
 Doğa her yerde aynı görünür gözümüze:
 Bizim için yeni hiçbir şey yoktur sonsuzluğun içinde.

Başımızın üzerinde dönüp duran dünyaların süt
 [ırmağı,
 Ve siz, mavi Sirius,* beyaz kuğu, Orion takımyıldızı,
 Şimdi ne olduğunuzu söyleyebiliriz artık!
 Işığınızı gecenin içinde yakaladık.

Bu ışık ki dalgalanan sonsuz boşlukta
 Ve bin yıldır titreşen göklerde,
 Bilime dönüştü vardığında insanoğluna
 Böylece sonsuzluk açıldı gözlerimizin önünde.

Yazık! Demir, çinko, nikel ve bakırdan
 Ne varsa ayaklarımızla ezdiğimiz toprağın üzerinde,
 Budur işte ışıltılı tanrıları uçarken takip ettiğini
 [sanan
 Sarhoş gözlerimizin gökyüzünde keşfettiği de!

Ey berrak ve hafif yıldızlar, kutsanmış ışıkları
 Gökyüzünden inen, andırarak ilahi bir bakışı!
 Demek yaşamıyorsunuz artık! Ve bu sonsuz
 [ahenk de
 Ateşteki büyük korların çıtırtısı sadece.

Boşuna düşünüyoruz o dilsiz derinliği,
 İstedığımız kadar uzağa uçalım karanlığında

* Büyük Köpek Takımyıldızı'nda yer alan, bahar ayında kuzey yarı küreden görülebilen ve Türkçe'de Akyıldız ismiyle bilinen gece gökyüzündeki en parlak yıldızdır. — Y.H.N.

Ne keşfedeceğiz orada? Evren tekrar eder kendini...
Nasıl da zavallı ve kısırdır sonsuzluğunda!
İsis'in gözü! O gizemli yıldız sensin demek ki
Mısır'ın ermişlerin ruhunu yerleştirdiği,
Sirius! – Tanrıça açtı peçesini:
Gökyüzünde dev bir demirhane belirdi.

Peki, neden bu çaba? Neden yanıyor bu küreler,
Neden diğerleri, daha aşağıdakiler,
O uyuşmuş ve soğuk cisimler uyuyorlar şimdi
Açarak vaktiyle ateşin ve lavın fışkırdığı siyah
[kraterlerini?

Ey doğa ne maksatla saçıp savuruyorsun
kederli göğünde,
Ölmek için yeniden doğan bu yıldızları?
Hayrete düşerek göğün karşısında ey saf simyacı,
Atıp duruyorsun ağır madenleri, büyük kütleler
[hâlinde.

Ne çıksın istiyorsun göklerinin potasından?
Yeniden yan yana dizmek niye dünyalarını
Bile bile parçalanıp düşeceklerini birbirinin
[ardından,
Ve gecenin içinde kara bir enkaz hâlinde
[kaybolacaklarını?

Hangi amaçtı peşine düştüğün ezelden beri?
Eğer bir amaçsa bu, nedir ona erişememenin
[sebebi?

Yaşamak için neyi bekler idealin, ey doğa?
O da güneşlerin gibi çoktan sönmüş müdür yoksa?
Demek sonsuzluk ancak bu dünyada sona erdi!
Peki değdi mi? Biz insanlar değer miyiz
[böyle bir çabaya?

Bize mi bağlıdır kâinatın ümidi?
Düşünüyorum ama acı çekiyorum:
[daha mı güçlüyüm yani?

* İçinde maden veya kimyasal madde eritmeye yarayan kap. – Ç.N.

Düşünce ışıık olduğu kadar ıstıraptır da
Yakar: geceleri, sık sık korkuyla,
İzlerim her bir kürenin parıldayışını gökte
Bilmem hangi ateşin beni yiyip bitirdiğı gibi.

Eğer tüm yıldızlar gelip görünüyorsa
[açık gözlerime
Ve eğer gözyaşlarıma bile yansiyorsa göğün rengi,
Bir damla gözyaşıyla heyhat, nasıl söndürebilirim
[orada
Sonsuzlukta, o ebedi yangını?

Maddenin ateş hâlinde uzadığı ya da havada
Çöreklenen muazzam bir yılan gibi yoğunlaştığı,
Her yanına hidrojen ve demir saçılmış bu kara
[semada
Ey kararsız umut, seni ne yana çevirmeli acaba?

Mademki her şey birbirine benziyor ve
[tutunuyor boşlukta,
Korkarım ki her şey birbirini taklit ediyor
[zamanda;
Biten geri geliyor ve bitiyor geri gelen de:
Sonsuz bir döngüdür zinciri yılların.

Yeni bir şey var mıdır önümüzde açılan gelecekte?
Belki de – arkamıza da dönsek önümüze de –
Aynı kalıyor her şey; uzakta, kımıldayan bir
[yılanın
Kıvrımlarını keşfediyor insan sadece.

Ah! Keşke daha iyiyi gören düşüncemiz, doğurgan
[olabilseydi
Yeterince, gerçek kılmak için daha iyiyi;
Keşke filizlenseydi düşleri! Ah! Bu ağır dünyada
Uçmakta olan hafif kanadının olabilseydi biraz
[ağırlığı!

Bir gün sayesinde, geleceğin gözlerimde
[değişmesini görmeyi
Umut ederdim, hissederek onun bende yaşadığını...
-Ama düşüncem, sen de mi yenisin yoksa?
Bir yerlerde doğup ölmemiş miydin zamanında?

SABIR OTU* – SARI SABIR**

Menton.

Bir sabır otu yükselir kayanın yamacında:
Uzun zamandan beri büyür orada, havada,
Baharın asla el sürmediği
Bu duygusuz ve ağırbaşlı bitki.

Ne çiçek olur ne meyve yeşilinde;
Dimdik durur yanan taşın üzerinde,
Ilık rüzgârlar dokunduğunda bile
Titremez o büyük ve sert yaprağı.

Yıllar sonra, aniden,
Bir hoşluk hisseder bitki,
Şaşkınlıkla açılır yaprakları:
Bir filiz çıkar kalbinden.

Bu güçlü filiz, bir ağaç misali,
Dimdik atılır havaya
Ve denizden gelen çılgın rüzgârla
Sallanır neşe içinde.

Bir mucize gibi, güneşin altında
Görülür boy attığı saatten saate:
Daha şimdiden, yeşil başında
Tomurcuklar yer arar çıkmaya.
Açılırlar sonunda; muzaffer çiçek
Uçar gibi göğe yükselerek
Serpilir; o vakit bitki de
Görevini tamamlar, ölür toprağın üzerinde.

* Ömründe tek bir kez çiçek açan bir bitki, agave. – Ç.N.

** Tıbbi amaçlarla kullanılan bir bitki, aloe vera. – Ç.N.

Toplayarak tüm kuvvetini, öylece
Kıpırdamadan yaşar sadece görmek için
Doğduğunu kalbinde
O yüce ve kırılgan çiçeğin.

İnsanlık, çok uzun zamandan beri
Çıplak toprağa dikili bir bitki,
Fakat nerede uyur belirsiz düşünce,
Meçhul bir göğün rüyası nerede?

Senin o çetin, o korkunç hayatın
Kurbanıdır sonsuz bir çabanın
– Bir bekleyişten ibaret geçmişin.
Sessizce çiçeğini mi düşlersin?

Sessiz bir aşkta mı
Toplarsın hayatını,
Bir gün hayalin kaldırabilsin diye
O capcanlı tacını göklere?

Herbirimiz iki büklüm eğilerek
Derin ve sert toprağı kazıyoruz,
Ey göklerde açacak narin çiçek,
Senin için çalışıyoruz!

Bil ki sabırlıdır insan doğası,
Seni beslemek içindir dünyada çektiğimiz acı;
Boşa çıkarma bekleyişimizi sen de
Yaşa ki, ölebilelim biz de!
Bitki, mutlulukla fark eder ki
Beyaz çiçeği açılmış bir sabah vakti:
Bizse ey hayal, sana verirken hayatımızı
Bilmiyoruz bu boşa bir çaba mı?

Ne zaman göreceğiz açılıverdiğini?
Bu akşam öleceğiz belki...
Senin şafağın için çalışıyoruz ama
Doğumunu hangimiz görebilecek acaba?

JEAN-MARIE GUYAU
Bir Filozufun Dizeleri

"Felsefi düşünce duyguyu dışarıda bırakmak yerine onu daima sarmalar; insanın kaderine dair büyük sorunlar söz konusu olduğunda her birimizin aklımızdan çok kalbimizle düşündüğümüzü söylemek mümkündür. Felsefi düşünceye her daim eşlik eden bu tür samimi ve dışa vurulmamış duygular, bir şiir cildine hayat vermeye muktedir göründü gözümüze. Yanıldık mı? Gerçekten ve samimiyetten daha güçlü bir şey var mıdır? Yoksa tüm arzumıza rağmen ikisine de ulaşamadık mı? Buna bir tek okur karar verebilir."

Fransız filozof ve şair Jean-Marie Guyau; doğa, insanlık durumu, varoluşun karmaşası, yaşam, etik, estetik ve güzellik meselelerine temas ettiği şiirleriyle okuru insan deneyiminin ve felsefi soruşturmanın farklı katmanlarına yolculuğa çıkarıyor.

